

Imatrankosken seurakunta

Rakennushistoriaselvitys

Imatrankosken kirkko

RAPORTTI 12.8.2022

FM Teija Ahola
Selvitystyö Ahola, Mikkeli

SISÄLLYSLUETTELO

Sisällysluettelo

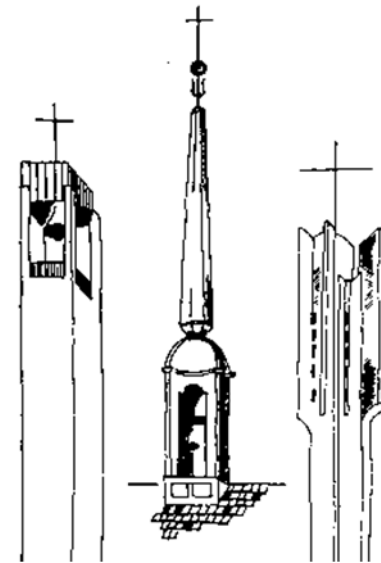
1	Johdanto	4
2	Kaavat ja suojele	5
3	Imatran seurakunta	7
4	Imatrankoski, 12. kaupunginosa	9
4.1	Valokuvat: Kirkkorakennus kaupunkimaisemassa	15
4.2	Kaupunkikuva-analyysi	18
5	Imatrankosken kirkko	19
5.1	Kirkon suunnittelu ja rakentaminen	19
5.1.1	Imatrankosken kirkon suunnittelijat	21
6	Kirkkotontti	22
6.1	Vuoksen rannalla	22
6.2	Sankarihautausmaa	25
6.3	Kellotapuli	27
6.4	Autotalli	29
7	Kirkkorakennuksen kuvaus	30
7.1	Perustiedot	30
7.2	Korjaushistoriaa	31
7.3	Rakenteet	33
7.4	Tilaohjelma ja -ratkaisut	35
7.5	Interiöörit 2022	38
7.5.1	Tilat kirkkopuolella	38
7.5.2	Materiaalit kirkkopuolella	43
7.5.3	Tilat asuntopuolella	50
7.5.4	Materiaalit asuntopuolella	52
7.6	Kirkon taideteokset	55
7.7	Ulkoasu 2022	57
8	Asiantuntija-arvio	64
9	Lähteet	67

Kansikuva:

Teija Ahola 2022.

Kuva: Kirkkosalin ikkunat etelään.

Tornit vasemmalta oikealle:

Imatrankosken kellotapuli,
Tainionkosken kirkontorni ja
Tainionkosken hautausmaan
siunauskappelin torni.

Piirros: Imatran
seurakunnan 1977 vuoden
toimintakertomuksen
kansikuva.

HANKKEEN PERUSTIEDOT

Kohde	Imatrankosken kirkko
Osoite	Kanavakatu 2
Kiinteistö	153-12-67-1
Rakennus	100112560D (VTJ-PRT)
Kaava	Asemakaava nro 675
Työ	Rakennushistoriaselvitys (asemakaavataso)
Tilaaja	Imatrankosken seurakunta
Yhteyshenkilö	Kirkkoherra Mari Parkkinen
Tekijä	FM Teija Ahola, Selvitystyö Ahola, Mikkeli
Ajankohta	04-05/2022
Aineistot	Raportti 12.8.2022 (pdf) Valokuvat (jpg)
Valokuvien käyttöoikeudet	Valokuvien käyttö tilaajan omissa julkaisuissa ja raporteissa. Kuvaaja ilmoitettava: Teija Ahola, Selvitystyö Ahola 2022

Kuva: Kohde on osoitettu sinisellä renkaalla. / Imatran karttapalvelu, opaskartta.

1 Johdanto

Kohde

Rakennushistoriaselvityksen kohteena on Imatrankosken kirkko. Rakennuksen ja tontin omistaa Imatran seurakunta.

Kirkkorakennus on valmistunut 1954 ja siinä on kirkkosalin lisäksi ollut kerhohuoneita ja seurakuntasali sekä seurakunnan henkilökunnalle tarkoitettuja asuinhuoneistoja. Selvityksen laatimisen aikaan kirkkorakennus on tyhjiään sisäilmaongelmien vuoksi.

Sijainti

Kirkko sijaitsee Imatrankosken kaupunginosassa, osoitteessa Kanavakatu 2. Samassa korttelissa on kirkkorakennuksen lisäksi kellotapuli ja autotalli. Kirkkopihan yhteydessä olevalla puistoalueella on sankarihautausmaa.

Kirkkokortteli rajautuu idässä Kanavakatuun, etelässä, lännessä ja pohjoisessa Kanavapuistoon. Koillisessa on koulurakennusten kortteli ja koillisessa ja idässä Kanavakadun takana kerrostalojen asuntokortteleita.

Kirkon välittömässä läheisyydessä on valtakunnallisesti merkittävä Imatrankosken rakennettu kulttuuriympäristöalue, johon sisältyy mm. sankarihautausmaa ja Kanavapuiston eteläosa. Museoviraston alueesta laatimassa kuvauksessa nostetaan avainkohteiksi Valtionhotelli, puisto ja voimalaitos ja sen säännöstelypato sekä kanavasilta.

Tekijä ja toimeksianto

Rakennushistoriaselvityksen laati FM Teija Ahola / Selvitystyö Ahola Imatran seurakunnan toimeksiannosta. Yhteyshenkilöinä seurakunnan puolesta olivat kirkkoherra Mari Parkkinen, talousjohtaja Pasi Tiimo, kiinteistöpäällikkö Jari Nousiainen ja hallintosihteeri Sirpa Kauppinen.

Toimeksiantona oli asemakaavatason rakennushistoriaselvitys, jossa kootaan yksiin kansiin tiedot rakennuksen ja tontin historiasta, muutosvaiheista ja nykytilasta. Tietojen pohjalta määritetään kohteen kulttuurihistoriallinen luonne ja arvopiirteet.

Työmenetelmät ja raportin sisältö

Selvityksen teossa käytetyt työmenetelmät olivat kirjallisuus- ja arkistoeselvitys (rakennusluvut, korjauspiirustukset, vanhat valokuvat), haastattelut ja inventointi eli kohteessa sen nykytilan havainnointi silmämääräisesti ja valokuvadokumentaatio sisä- ja ulkotiloissa.

Maastokäynnit tehtiin huhtikuussa 2022. Sisätilat dokumentoitiin valokuvaamalla eikä rakenneavauksia tehty. Sisätiloista tehdyt havainnot (pintamateriaalit, kiinteä sisustus) raportoitiin tilaryhmittäin. Konsultti ei tehnyt mittauspiirustuksia, vaan raporttiin tehtyjen kaavioiden pohjana käytettiin olemassa olevia piirustuksia. Kirkkopuolelta tuoreimmat julkisivu- ja pohjapiirustukset olivat vuodelta 1981, lisäksi löytyi kyseisen vuoden pohjakuviin tehdyt asuntopuolen muutospiirustukset vuosilta 1990 ja 1993. Työssä käytetyt kirjallisuus- ja asiakirjalähteet on kirjattu raportin lähdeluetteloon. Työssä käytetään lähdeviittausta.

Valmis työ muodostuu raportista ja valokuva-aineistosta (kuvatiedot). Lisäksi päivitettiin KIOSKin eli Etelä-Karjalan maakunnallisen rakennustietokannan tietoja kohteesta nro 203046 Imatrankosken kirkko ja kellotapuli sekä alueesta nro 203578 Imatrankosken sankarihauta-alue. Valmis aineisto luovutettiin tulosteena pdf-formaatissa, valokuvat jpg-tiedostoina. Kuvaajana © Teija Ahola, Selvitystyö Ahola. Tilaaja saa oikeudet käyttää valokuvatiedostoja omissa julkaisuissaan ja raporteissaan.

Raportin sisältö luvuittain:

Luku 1) Toimeksianto- ja menetelmäkuvaus.

Luku 2) Tiedot oikeusvaikutteisista suojeluvarauksista kaavoissa maankäyttö- ja rakennuslain nojalla tai erityislakeihin perustuen sekä kohteen inventointitilanteesta.

Luku 3) Imatran seurakunnan perustaminen ja seurakunnan kirkot.

Luku 4) Kaupunkiympäristön kehitys ja kaupunkikuva-analyysi. Kuvataan tiivistetysti 12. kaupunginosaan kuuluvan Vuoksen itäpuolisen alueen ja erityisesti Kanavakadun maankäytön historiaa ja luonnetta. Tarkastellaan

kirkkorakennuksen asemaa ympäristössään kaupunkihistorian ja -kuvan näkökulmasta.

Luku 5) Imatrankosken kirkon suunnittelu ja rakentaminen.

Luku 6) Kirkkokorttelin kuvaus: piha ja puistoalue.

Luku 7) Kirkkorakennuksen tekniset tiedot, korjaushistoria, tilat, materiaalit ja arkkitehtuuri.

Luku 8) Asiantuntijan tulkinta kirkkorakennuksen ja korttelin historiallisista ja ympäristöllisistä arvoista, ja kirkkorakennuksen merkityksestä kaupunkikuvassa sekä rakennustyyppinsä ja aikakautensa arkkitehtuurin edustajana.

Luku 9) Lähdeluettelo.

2 Kaavat ja suojelu

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtioneuvosto päätti uusista alueidenkäyttötavoitteista 14.12.2017. Niiden mukaan alueidenkäytössä on tarpeen tunnistaa viranomaisten valtakunnallisten inventointien alueet ja ottaa huomioon siten, että niiden arvot turvataan. Rakennetuista kulttuuriympäristöistä on Museoviraston laatima inventointi (RKY 2009).

- o Imatrankosken kirkon erillinen kellotapuli sekä sankarihautausmaa puistoalueineen kuuluvat RKY-alueeseen, mutta kirkkorakennus piha-alueineen jää rajauksen ulkopuolelle.

Kuva: Kirkkorakennus jää valtakunnallisesti merkittävän Imatrankosken rakennetun kulttuuriympäristön aluerajauksen ulkopuolelle. / Museoviraston RKY-sivusto.

Erityislait

Kirkkorakennusta ei ole suojeltu lailla rakennusperinnön suojelemisesta (498/2010) eikä sitä 1954 valmistuneena rakennuksena koske kirkkolain (1054/1993) 5 §:n määräys kirkollisen rakennuksen suojelusta suoraan lain nojalla.

Maakuntakaava

Imatran kaupungin alueella on voimassa Etelä-Karjalan maakuntakaava, jonka ympäristöministeriö on vahvistanut 21.12.2011 sekä Etelä-Karjalan 1. vaihemaakuntakaava, jonka ympäristöministeriö on vahvistanut 19.10.2015.

Kirkkokortteli sijaitsee kaupunkikeskustassa, joka maakuntakaavassa on taajamatoimintojen aluetta (A), kaupunki-/taajamarakenteen kehittämisen kohdealuetta (kk), Vuoksen rantojen kehittämisen kohdealuetta (vihreä viiva). Kirkkokorttelin vierestä kulkee kaavassa osoitettu retkeily- ja ulkoilureitti (vihreä palloviiva).

- o Kirkkorakennus ei sisälly maakunnallisesti merkittävään kulttuurihistorialliseen ympäristöön (ma/km) eikä arvokkaan maiseman vaalimisen kannalta tärkeään alueeseen (ma/mv).

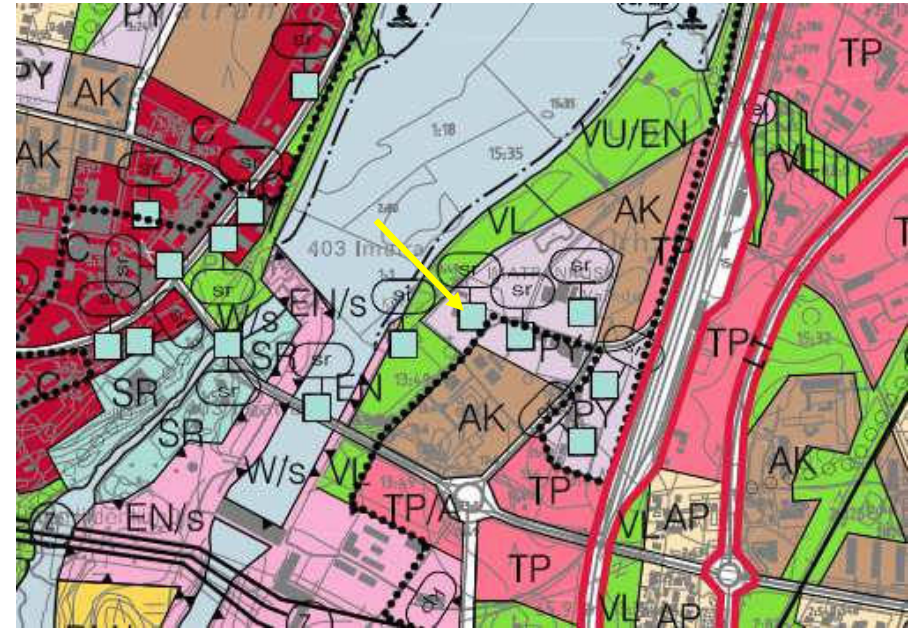
Kuva: Osasuurennos maakuntakaavojen yhdistelmäkartasta (ArcGis Online, käytetty 12.4.2022). Turkoosi viivoitettu alue: Imatrankosken vanhaa keskustaa (ma/km) ja Imatrankosken kulttuuriympäristö (ma/kv) ja turkoosi katkoviiva: Imatrankoski ja Kruununpuisto (ma/mv) Kuvaan on lisätty Imatrankosken kirkkoa paikantava keltainen nuoli. Imatran kaupungin karttapalvelu.

Voimassa oleva yleiskaava

Kirkkokorttelia koskee oikeusvaikutteinen Imatran yleiskaava ”Kestävä Imatra 2020”, joka on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 19.4.2004 ja saanut lainvoiman 9.6.2004.

Osayleiskaavassa kirkko on julkisten palvelujen ja hallinnon alueella (PY), jolle jää myös Kanavakadun varrella olevat koulutontit, 30-luvun liiketalot ja entistä asemapuistoa asuinrakennuksineen. Ympärillä on lähivirkistykseen varattuja ranta-alueita sekä kerrostalovaltaisen asumisen kortteleita.

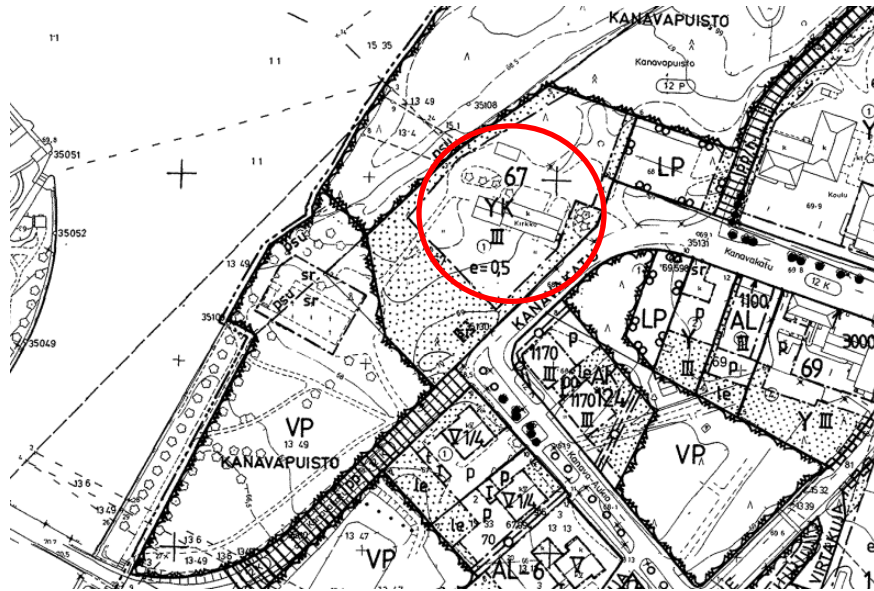
- PY-alueella on viisi suojelukohdetta (sr): Imatrankosken kirkkorakennus, työväenopisto (ent. PYP), lyseo (ent. hotelli) ja kaksi rautatieaseman puurakennusta sekä kirkkorakennuksen kanssa samalla puistoalueella sijaitseva sankarihauta-alue.

Kuva: Osasuurennos Imatran yleiskaavasta (2004). Kuvaan on lisätty Imatrankosken kirkkoa paikantava keltainen nuoli. Imatran yleiskaavaan (2004) on merkitty Kansallisen kaupunkipuiston intressialue kulttuuri- ja luonnonmaiseman kauneuden, historiallisten ominaispiirteiden ja muiden erityisarvojen säilyttämiseksi ja hoitamiseksi (*pisteviiva kp*). Kirkkotontti jää rajauksen sisään. – Kaupunkipuistohanke ei ole edennyt. / Imatran kaupungin karttapalvelu.

Voimassa oleva asemakaava

Kirkon alueella (12-67-1) on voimassa asemakaavan muutos nro 675, joka on vahvistettu ympäristöministeriössä 9.11.1988. Korttelin 67 kohdalla muutos koski katu-, puisto- ja liikennealueita. Kirkkotontti on osoitettu *Kirkkojen ja muiden seurakunnallisten rakennusten korttelialueeksi (YK)*. Tontille on merkitty kirkkorakennusta paljon suurempi rakennusala, tehokkuusluvaksi 0,5 ja suurimmaksi sallituksi kerrosluvaksi III. Istutettavaksi tarkoitettu alueen osa painottuu tontin lounaisosaan ja sille sijoittuu kellotapuli, joka on osoitettu suojeltavana rakennuksena (sr).

Kuva: Kirkkokortteli eteläosa on osoitettu istutettavaksi alueeksi. Kanavakatu on merkitty kävelytieksi Kanavapuistoon rajautuvalta matkalta. /Asemakaava ja asemakaavan muutos nro 675. / Imatran kaupungin karttapalvelu.

Kirkkorakennus rakennusinventoinneissa

Imatrankosken kirkko ja kellotapuli sisältyvät kohteina seutukaavatyötä varten 1986 (Lievonen) laadittuun rakennusinventointiin sekä Imatran kaupungin museon teettämään selvitykseen vuodelta 1994 (Ojonen).

Kirkkokorttelin vierestä kulkeva Kanavakatu sisältyy Imatrankosken aseman seutu -nimiseen aluekokonaisuuteen, joka on mukana maakuntakaavaa varten tehdyssä Etelä-Karjalan maisema- ja kulttuurialueselvityksessä vuodelta 2008.

3 Imatran seurakunta

Imatran seurakunnan perustamisesta saatiin valtioneuvoston päätös 4. marraskuuta 1948. Seurakunta aloitti toimintansa 1. tammikuuta 1949. Seurakunnan perustamisen jälkeen on pääkirkkona toiminut Tainionkosken kirkko.

Kuva: Tainionkosken kirkko ja pappila.

Imatran seutu kuului 1300-luvun loppupuolella perustettuun Jääsken seurakuntaan, joka on ollut Karjalan suurimpia seurakuntia. Vuonna 1572 Jääsken pohjoisosista muodostettiin Ruokolahden seurakunta. 1900-luvun alkupuolella teollistuminen ja väestönkasvu lisäsivät paineita perustaa uusi kunta ja seurakunta nykyisen Imatran alueelle. Suunniteltiin mm. Tainionkosken ja Siitolan kauppaloita.

Toisen maailmansodan jälkeen kuntarajat muuttuivat. Vuonna 1948 aloitti Imatran kauppa (kaupungiksi 1971), joka muodostettiin pääosin Ruokolahdesta erottamalla ja liittämällä uuteen kuntaan Jääsken Suomen puolelle jääneet osat ja pieniä osia Joutsenon kunnasta. Kauppalan alueesta muodostui toimintansa aloittaneen Imatran ev.lut. seurakunnan alue.

Toimintansa alussa Imatran seurakunnalla oli kokoa yli 160 km² ja väestöä noin 31 000.¹ Ruokolahdelta jäseniä tuli 17 268 ja Joutsenosta 681. Sodassa luovutetulta alueelta siirtyi Imatran seurakunnan jäseniksi 13 441 jääskeläistä.² Vuonna 2020 alueliitosten jälkeen seurakunnan pinta-ala on noin 192 km² ja jäsenmäärä 18 484.

Sotavuosien jälkeen Imatralle siirtyneet jääskeläiset suunnittelivat ensin Jääsken seurakunnan perustamista, mutta tästä luovuttiin Imatran kauppalan perustamisen myötä.³ Jääsken seurakunnan varallisuus päätettiin Jääsken viimeisessä kirkolliskokouksessa siirtää perustettavan Imatran seurakunnan käyttöön.

Imatran seurakunnan omia toimitiloja oli alkuun hyvin vähän. Kauppalan pohjoisosassa oli Ruokolahden seurakunnan rakennuttama Tainionkosken kirkko ja pappila sekä hautausmaa ja siellä pieni puurakenteinen kappeli.

Muutamassa vuosikymmenessä nuori seurakunta rakennutti kaksi kirkkoa, siunauskappelin, seurakuntakeskuksen ja kurssikeskuksen. Uusimmat rakennukset ovat krematorio (2003) ja Olavinkulman toimitilat Imatrankoskella (2004). Seurakunta on laajentanut Tainionkosken hautausmaata.

Imatran seurakunnan pappilat, siunauskappelit ja kurssikeskus:

- Tainionkosken pappila (1932)
- Vuoksenniskan Kolmen ristin kirkon pappila (1958)
- Tainionkosken hautausmaan siunauskappeli (1962, krematorio 2004)
- Päivärannan kurssikeskus (1976–2000)

Vuonna 1967 valmistunut seurakuntakeskus on purettu.

Imatrankosken seurakunnan kirkkoherranvirasto sijaitsee Tietotalossa Imatrankosken keskustassa.

TAINIONKOSKEN KIRKKO
Imatran seurakunnan pääkirkko
Rakennuttaja: Ruokolahden seurakunta
Vihitty kirkoksi: 1933
Suunnittelija: Arkkitehti Yrjö Vaskinen
Runko: Teräsbetoni
Lähietäisyydellä kirkkoherran pappila vuodelta 1932.
Kirkon peruskorjaus valmistui 2020.
Ak nro /2010: YK, sr-6

IMATRANKOSKEN KIRKKO
Imatrankosken kaupunginosakirkko
Rakennuttaja: Imatran seurakunta
Vihitty kirkoksi: 1954
Suunnittelija: Arkkitehti A. Lindquist
Runko: Tiili ja teräsbetoni
Kirkon jatkeena asuntosiipi.
Peruskorjaus 1981.
Korttelissa on arkkitehti Olli Kivisen suunnittelema kellotapuli (1956)
Kirkko ei ole käytössä sisäilmaongelmien vuoksi.
Ak nro 675/1988: YK, kellotapuli sr

KOLMEN RISTIN KIRKKO
Vuoksenniskan kaupunginosakirkko
Rakennuttaja: Imatran seurakunta
Vihitty kirkoksi: 1958
Suunnittelija: Arkkitehti Alvar Aalto
Runko: Teräsbetoni
Pihapiiriin kuuluu erillinen Aallon suunnittelema pappilarakennus.
Kirkko ei ole käytössä; korjaussuunnitelma tehty.
Ak nro 525 /1978: YK, sr

¹ Imatran väestökehitystaulukon mukaan 27 237 asukasta v. 1948.

² Kertomus Imatran seurakunnan tilasta 1949.

³ Ylä-Vuoksi 3.11.1984

DOCOMOMO-kohde

4 Imatrankoski, 12. kaupunginosa

Imatrankosken kirkko sijaitsee Imatran kaupungin 12. kaupunginosassa, Imatrankoskella, samannimisen kosken itärannalla.

Imatraa voi kuvata neljän keskuksen kaupungiksi. Näistä vanhimmat – Tainionkoski, Vuoksenniska ja Imatrankoski - ovat lähteneet kehittymään 1900-luvun alkupuolella, ja neljäs – Mansikkala - perustettiin hallinnollisen keskuksen puuttumisen ja kauppalan hajanaisuuden myötä 1960-luvun alussa. Tainionkoski on menettänyt palvelujaan Mansikkalaan.

Imatran kaupunginvaltuusto teki 50-vuotisjuhlapäätöksessään 1997 linjauksen, että Imatrankoski on kaupungin pääkeskus, ja että sitä tulee sellaisenaan kehittää. Vuoden 2000 alussa käynnistyi keskustan kehityshanke, jonka toteuttaminen on alkanut vuonna 2003 niin sanottuna Koskikeskusprojektina. Vuonna 2004 hyväksytyssä Kestävä Imatra – yleiskaavassa yhdyskuntarakenteen kehittämisen lähtökohdaksi otettiin aikaisempaa selvemmin kaupunkirakenteen täydentäminen ja Imatrankosken edelleen kehittäminen pääkeskuksena.

Imatran seurakunnan pääkirkkona toimii Tainionkosken kirkko.

Alun perin kolme erillistä asutuskeskusta niihin liittyvine laajoine teollisuusalueineen yhdistettiin kunnalliseksi yhteisöksi, ensin kauppalaksi 1948 ja kaupungiksi 1970. Tästä lähtötilanteesta johtuen Imatralle rakennettiin jo 1950-luvulla kaupunginosakirkkoja, aivan kuten alueellisesti ja väkimäärältään paljon suuremmissa kaupungeissa.

Kuvat: 1: Imatrankosken kirkko ja kellotapuli, 2. Kolmen Ristin Kirkko (Kosken Kuvaamo LRM), 3. Tainionkosken kirkko 4. Tainionkosken siunauskappeli (Kosken Kuvaamo LRM)

Imatrankosken vaiheita

Nykyisen Imatran alueen asutus keskittyi 1900-luvun alkupuolella Tainionkosken ympäristöön. Taajamaista asutusta oli myös Vuoksenniskalla ja **Imatrankoskella**. Muut alueet olivat maaseutua. Hallinnollisesti edellä mainitut alueet kuuluivat Ruokolahden pitäjään. Taajaan asutut alueet syntyivät teollisuuden myötä. Ensimmäisessä aallossa aloittivat Tornatorin tehtaat Tainionkoskella 1897.⁴

Ratkaiseva tekijä Imatran seudun teollisuuden laajentumiselle oli rautatieyhteyden saaminen. Karjalan rata Viipurista Joensuuhun rakennettiin 1892–94, ja haararata Antreasta Imatralle ja Vuoksen satamaan (Vuoksenniska) avattiin 1892–95. Molemmat radat jäivät suurelta osin luovutetulle alueelle. Imatrankosken **asema** oli alkuperäinen Imatran asema. Uusi Imatran asema perustettiin 1934-37 avatun Lappeenranta-Elisenvaaran radan varteen Tainionkoskelle. Vuosina 1891–92 tie- ja vesirakennushallituksen Saimaan piiri rakensi terässillan kosken yli palvelemaan kasvavaa liikennettä Viipuri–Imatra-rautatiella.⁵ Itärannan peltomaat kiertävä yhdystie asemalle perusparannettiin 1905 ja samalla tehtiin suurempi kävelytie asemalta sillalle.⁶ Nykyinen teräsbetoninen **holvisilta** valmistui kosken yli 1951. Kanavasilta rakennettiin 1920-luvulla. Molemmat sillat peruskorjattiin 1978, jolloin koskisiltaa myös levennettiin.

Vapaana kuohuvasta Imatran koskesta oli muodostunut **matkailunähtävyys** 1800-luvun kuluessa. Itärannan hotelleista tärkeimmäksi nousi Hotelli Turisti, joka perustettiin 1894. Betoni- ja tiilirunkoinen hotellirakennus valmistui 1914 vanhan tulipalossa tuhoutuneen puurakennuksen tilalle. Hotellin erillinen puurakenteinen kahvila-ravintola sijaitsi Kanavakadun mutkassa, samoin kuin Imatran Apteekin puutalo (molemmat purettu 1971) ja apteekkarin talo (tuhoutui 1941).⁷ Turistihotellin lisäksi Vuoksen itärannalla oli myös muita majoitusliikkeitä, mutta valtaosan toiminta päättyi, kun Imatrankosken patoaminen nosti vedenpintaa ja hotellialue jäi veden alle.⁸ Vuodesta 1923 Turistihotellin talo on toiminut oppilaitoksena.

⁴ Imatran kirja 1997, 92.

⁵ Imatran kirja 1997, 186.

⁶ Plitz 2014, 117.

Kuva: Molemmin puolin vesistöä oli vanhastaan kulkureitit Viipurin suuntaan. Matkailunähtävyyden lähelle perustettu asemapaikka synnytti uuden vesistönylityspaikan Imatrankoskelle ja Siitolan lauttapaikka jäi pois käytöstä 1800-luvun lopussa. / Senaatin kartasto, 1898.

Kuva: Tie Valtionhotellilta asemalle ja edelleen Vuoksenniskalle parannettiin korkeimman luokan maantiekse eli viertotiekse, josta on puistonäkymä Vuokselle. Kuvassa on yhden osan tienparannussuunnitelma vuodelta 1904. Kartassa tilanne ennen voimalaitoksen rakentamista. / Imatra, tie asemalta hotelliin (1904-1929). KA. (Kuva on käännetty ylösalaisin, jotta kuvan yläreuna olisi pohjoiseen).

⁷ Kosken koulu 2018, 17.

⁸ Vuoksen kulttuurireitti, kohde 3a ja 3b.

Kuva: Alueen maankäyttöä 1800-luvun lopussa. / Pohjakartta Imatran kaupunki.

Kuva: Imatrankosken jylhää kalliouomaa Kruununpuistossa.

⁹ Imatran kirja 1997, 100-101, 422.

Imatrankoskella teollistuminen käynnistyi toden teolla 1921, jolloin ryhdyttiin Imatran kosken ympäristössä pakkolunastamaan kiinteistöjä ja maa-alueita valtion käyttöön ja käynnistettiin **vesivoimalaitoksen** rakentaminen arkkitehtuurikilpailun voittaneiden Oiva ja Kauno S. Kallion suunnitelmien pohjalta. Voimalaitos vihittiin käyttöön 1929.⁹ Vuonna 1932 voimalaitoksen toiminnasta vastaamaan perustettiin Imatran Voiman Osakeyhtiö, joka laajensi voimalaitosta ja sen koneistoa useaan otteeseen aina 1950-luvulle. Voimalaitoksen rakentuminen ja sen tuottama runsas sähkövoima mahdollistivat uusien, suurien teollisuuslaitosten sijoittumisen Imatrankosken läheisyyteen.¹⁰

Viime sotien jälkeiset aluemuutokset loivat Imatran alueelle aivan uuden tilanteen. Uusista asukkaista joka neljäs kuului siirtoväkeen. Tämän ihmismäärän asuttaminen ja työllistäminen oli kova urakka. Taajamien hallinnon tehostamiseksi ja uusien asukkaiden elinolojen kehittämiseksi muodostettiin 1948 Imatran **kauppala**, johon liitettiin osia Joutsenon ja Ruokolahden alueista sekä Suomen puolelle jäänyt Jääski. Hieman yli 28000 asukkaalla se oli väkiluvultaan samoin kuin pinta-alaltaan suurin kauppala Suomessa.

Kuva: Vastavalmistunut kanavasilta ja nykyinen Kanavakadun linjaus. / Valokuva Puolustuslaitos, kuvaus 18.9.1929. Imatran kaupunki.

¹⁰ Ojonen 1994, 44-45.

Kulttuuripuisto

Enso-Gutzeit oy:n aloitteesta ja kustantamana Imatran kauppalan yleisasemakaava tilattiin professori Alvar Aallolta. Vuonna 1953 valmistuneen kaavan tarkoituksena oli eheyttää moninapaista kaupunkia ja turvata teollisuudelle tarvittavat laajentumismahdolliset ja samalla rakentaa miellyttävää kaupunkiympäristöä.¹¹ Aallon suunnittelutyölin tapaisesti puistot muodostuivat hoidetuista metsistä, jotka levittäytyivät aina keskustoihin asti. Metsävaltaisen yleisasemakaavan myötä Imatraa alettiin kutsua myös metsäkauppalaksi.

Vuoksen padon itäpuolisen kauppalanosan Aalto nimesi yleisasemakaavassa Rajapatsaaksi. Aallolta tilattiin alueelle asemakaava, joka valmistui jo **1952**. – Sittemmin padon ja rautatien välinen osa on yhdistetty Imatrankosken kaupunginosaan.

Kaavaselostuksen mukaan asemakaavan kolme pääelementtiä olivat kaupallinen keskus, kulttuuripuisto ja rautatiealue.

Kulttuuripuisto käsitti Vuokseen rajautuvan rantapuiston ja siellä sankarihautausmaan, julkisten rakennusten korttelit sekä urheilukentän pohjoisessa. Yleisistä tiloista yhteiskoulu oli jo tuolloin toiminnassa, ja kirkon rakentaminen käynnistymässä. Kanavakatua täydentämään oli Aalto suunnitellut polkuverkoston, joka selostuksen mukaan palvelee ostosliikennettä cityssä, tekee puiston käytön efektiiviseksi, estää ruuhkautumisen julkisten rakennusten ja urheilukentän läheisyydessä. Lisäksi Aalto korosti rannan käyttömahdollisuuksia ja kävelytien merkitystä rantapadolla voimalaitokselta aina sankaripatsaalle saakka.

Aalto suunnitteli pienehkön kaupallisen keskuksen ja sille kaakkoon viuhkamaisesti levenevän ”parkkeerausaukion” Kanavakadun itäpuolelle. Aukion eteläreunalle osoitettiin viisikerroksisten kerrostalojen asuin- ja liikerakennusten kortteli. Kolmikerroksiset 1920- ja 30-luvuilla rakennetut liiketalo sijoittuivat kaavassa aukion pohjoispuolelle Kanavakatua reunustavaan kortteliin.

4 IMATRANKOSKI

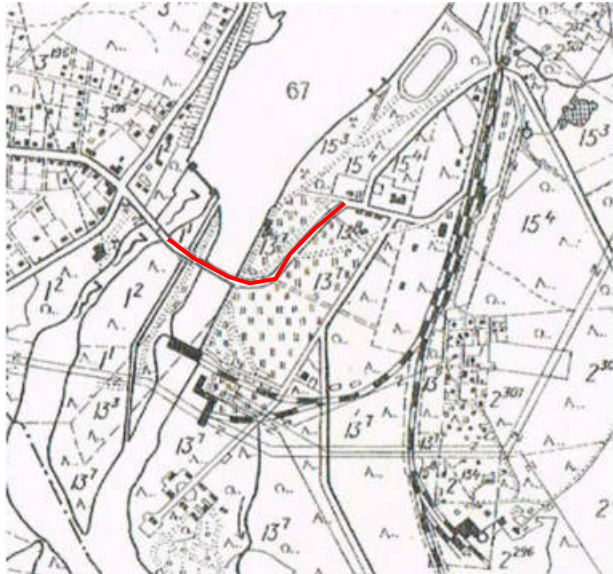
17 RAJAPATSAS

Imatran
osayleisasemakaava
1953

Kuva: Kosken itärannalle, Kanavakadun varteen, oli osoitettu viheraluetta (vihreä) ja julkisten palvelujen aluetta (sininen) sekä liikekorttelit (musta) aukion ympärille. Idässä oli asema-alue. / Kartat Alvar Aalto, osayleisasemakaavan kaavaselostus 1953.

Piirroksen lisätty punainen nuoli osoittamaan kirkkokorttelin sijainnin.

¹¹ Imatran kauppalan yleisasemakaavan selostus 1953,

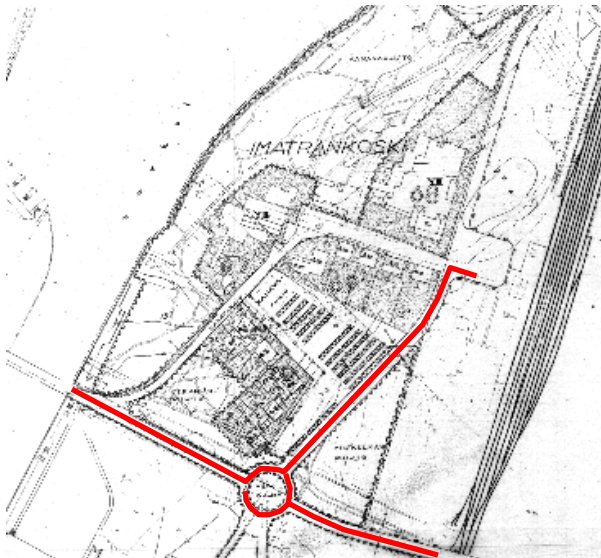
Pitäjäntäkartta 1945. Voimalaitoksen rakentamisen myötä Vuoksen rantaviiva muuttui. Uuden kanavan rakentamisen yhteydessä Kanavakadun katulinjausta siirrettiin idemmäksi.

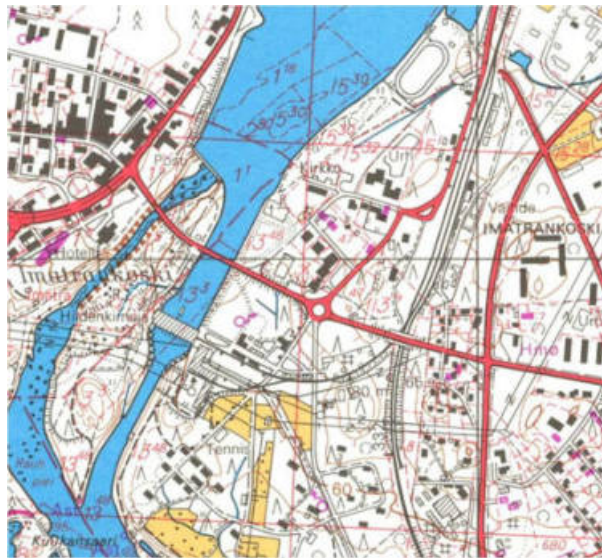
Peruskartta 1971. Kanavakadun ympäristö on rakentunut pitkälti vuoden 1952 asemakaavan mukaisesti. Pääväylä pohjoiseen kulkee radan varrella, sillä uutta väylää asemalta pohjoiseen ei rakennettu.

Kuva: Viistokuva 2014. Imatran kaupunki.

Asemakaava 1952. Arkkitehti Alvar Aallon laatimassa 12. kaupunginosan korttelien nro 67–70 asemakaavassa esitetty tiejärjestely toteutui ja läpikulkuliikenne siirtyi kulkemaan Viiskulman kautta (Imatran-koskentie ja Vuoksentie). Myös korkeiden kerrostalojen kortteli rakentui.

Peruskartta 1992. Kanavakadun eteläpää on muutettu kävelytieksi. Radan itäpuolelle on rakennettu kantatie 62.

Kuva: MTK 2021. MM

Kanavakadun vaiheet

Katujen ikärakenne

- n. 1892 - 1905 yhdystien linjaus, edelleen olemassa
- - - - - hävinnyt yhdystie linjaus
- · · · · 1800-luvun metsätie, linjaus muuttunut
- 1920-luvun yhdystien linjaus
- · · · · 1920-luvun tielinjaus IVOn alueelle, ei käytössä
- - - - - tieosuus muutettu kevyen liikenteen väyläksi
- ||||| tieosuus muutettu pihatieksi
- 1950-luvun tielinjaus

Vanha rakennuskanta

- 1880 - 1919
- 1920 - 1939
- 1950 - 1969

1892 Imatran rautatieaseman perustamisen yhteydessä rakennettiin tie ja silta Imatrankosken yli kahden maantien yhdystieksi. Uusi vesistönylitysreitti yhdisti Suomen merkittävimmän matkailukohteen, Imatrankosken ja Valtionhotellin, rautatieasemaan. Asemaa vastapäätä rakennettiin puinen majoitusrakennus. Aseman puisto ja asuinalueet muodostivat laajan rataa reunustavan alueen.

- Kanavakadun linjaus kirkon ja radan välissä. Entinen hotelli Turisti vuodelta 1914 on kadun ensimmäinen kivistä rakennus (arkkitehti Bertel Mohell).

1905 Tie- ja vesi-rakennusten ylläpito rakensi 7 km pituisen vierto- eli valtatie Imatralle, mikä johti myös sillalta asemalle vieneen tien perusparantamiseen.¹²

1920-luku Kanavakadun linjausta jouduttiin siirtämään itään päin Imatran voimalaitoksen yläkanavan rakentamisen takia. Suora kävelytie asemalta sillalle katkeaa.

- Kanavakadun linjaus kirkon ja kanavasillan välissä. On nykyään suurelta osin kävelytietä.

1930-luku Vuonna 1931 tehtiin Imatran viertotielle (Imatra-Vuoksenniska) vajaan kilometrin pituinen betonipäällyste (nykyinen Kanavakatu–kevyen liikenteen väylä).¹³ Samoihin aikoihin rakennettiin kadun varteen, aseman suunnalle, liiketaloja (PYP, Anttikoski mm.).

- Kanavakadun betonipäällyste. Entistä hotellia vastapäätä nousseet liiketaloit muodostavat kaupunkimaisen tiivistä yhtenäistä katutilaa kadun varteen.

1950-luku Professori Alvar Aallon laatima asemakaava 1952. Viiskulman kiertoliittymä ja Vuoksentielle uusi linjaus rakennettiin vanhan tien itäpuolelle, Kanavakadun kanssa samansuuntaiseksi diagonaaliksi. Uudet tiet ohjasivat raskaan liikenteen pois Kanavakadulta. Imatrankosken kirkko ja erillinen kellotapuli valmistuivat Kanavakadun varteen ja suurin osa Pistetaloista kaavaan merkityn aukion laidalle. Liikehuoneistoja tuli kerrostalokorttelin kaakkoisreunan talojen katukerrokseen.

- Kanavakadulle uusi asema puistomaisena raittina kahden palvelukeskustan välissä.

1960-luku Viides pistetalo valmistuu kellotapulin lähelle.

1970-luku Kanavakadun kaupunkikuvasta häviää vanhaa puurakennuskantaa: Imatrankosken puurakenteinen asemarakennus purettiin Kanavakadun itäpäästä ja pari vanhaa puutaloa kirkon ja koulun väliltä.

- Kanavakatu ja Imatrankoski ylipäättään menetti aseman purkamisen myötä yhden historiallisen avainkohteensa.

1990–2020-luku Kanavakadun kaupunkikuvassa tapahtuu muutoksia. 1930-luvulla ja sen jälkeen rakennetut yhteislyseon lisärakennukset on purettu ja uusi suuri Kosken koulukeskus rakennettu tontin takaosaan 2014. Sen ja kirkkorakennuksen välille on tehty Itä-Suomen koulu. Asuinkerrostaloja on noussut Aallon laatimassa kaavassa aukioksi tarkoitetun alueen kulmalle sekä Kanavakadun eteläpään. Entiselle postitalolle on myönnetty purkulupa (Kanavakatu 9).

- Kanavakatu on koulurakennusten osuudelta muutettu yksisuuntaiseksi.

¹² Piltz 2014, 17.

¹³ Piltz 2014, 31.

4.1 Valokuvat: Kirkkorakennus kaupunkimaisemassa

Kuva: Kirkon sisäänkäynti. Kirkkorakennus sijaitsee betonilla päällystetyn Kanavakadun mutkassa. Alueen ensimmäinen asemakaava oli Aallolla työn alla samaan aikaan, kun kauppalan arkkitehti Lindquist viimeisteli kirkon piirustuksia.

Kuva: Pitkä rakennusmassa jäsentyy asuntopuoleen ja kirkkopuoleen, kuten aikakauden koulurakennuksissa. Kanavakatuun rajautuvalla Kellotapulinmäellä on vanhaa puustoa.

Kuva: Kirkko ja erillinen kellotapuli reunustavat avointa nurmipihaa, joka yhtyy etelässä sankarihautausmaan puistoon. Puistoalueet on perustettu entiselle peltomaalle.

Kuva: Kellotapuli on korkeiden mäntyjen keskellä. Sen ympärille tehdyistä rakenteista on löydettävissä jalkakäytävältä kummulle johtava kolmiaskelmainen porras.

Kuva: Kirkkorakennus on katunäkymän päätteessä idästä lähestyttäessä. Entisen asema-aukion ja kirkon välillä säilyneet 30-luvun liiketalot muodostavat yhtenäistä katutilaa. Kanavakatu 5:ssä on 1932 valmistunut punatiilinen PYP:n Imatran toimitalo (Uno Ullberg), myöh. apukoulu ja työväenopisto sekä yritystalo. Etualalla oleva Kanavakatu 7 on myös 1930-luvun kivitaloja (Anttikosken kauppa).

Kuva: Nykyään autoliikenne kirkolle kulkee Kanava-aukion kautta 50-luvulle perustetun kerrostalokorttelin ohi. Näiden V-kerroksisten pistetalojen rakennuttaminen oli kauppalan ensimmäisiä laajamittaisia rakennushankkeita. Kellotapuli näkyy kadun päässä.

Kuva: Viime vuosina uudistuneen koulukorttelin vanhin rakennus eli entinen Turistihotelli hallitsee Kanavakadun kaupunkikuvaa Kanavakadun itäpäässä.

Kuva: Puistokäytävää Kanavakadulta sankarihaudoille juhlistaa alkuperäisen Jääsken kirkkomaalle johtaneen portin mallin mukaan tehty porttikatos vuodelta 2004.

Kuva: Kanavasillalta pohjoiseen avautuvassa näkyssä kirkko jää puuston taakse piiloon. Kanavaa reunustava tammikuja johtaa vuoden 1918 muistomerkillle. Tukimuurin pinta on harmaagraniittia.

Kuva: Vesistömaisemaa kuvattuna Vuoksen länsirannalta kohden Kanavapuistoa.

Kuva: Kanavapuiston Vuoksen puoleisella reunalla on kivimuuri, jonka jälkeen alkaa mäntypuuvaltainen metsäalue. Rantareitti jatkuu metsäympäristössä Imatrankosken urheilukentälle.

Kuva: Kanavapuistossa on puoliavointa puistometsää, jossa kulkee erilevyisiä polkuja. Metsäiseltä alueelta pääsee myös suoraan kirkkorakennuksen takapihalle. Imatran seurakunnan juhannusjuhliä on perinteisesti vietetty juhannusaattona Vuoksen ja Imatrankosken kirkon välisellä aukiolla.

4.2 Kaupunkikuva-analyysi

Pohiakatta © Imatran kaupunki. karttapaalvelu

Selvitvsvö Ahola 2022

Katunäkymät

- Katutila: 1930-luvun rakennukset yhtenäisessä linjassa
- Katunäkymän pääte: pieni tunnusrakennus
- Kaupunkihistoria: rakennuksia keskeisiltä aikakausilta
- Heikko pääte, maisemahäiriö: puretun aseman paikka

Kanavakatu

- 1930-luvun betonipäällyste
- Alkuperäistä katulinjausta

Viherympäristöt; Metsäkaupunki

- Aseman asuinalue
- Kanavapuisto (1952 ak)
- Kanavapuistoon liittyvä tontin osa
- Puukujanne
- Merkittävä yksittäispuu
- ▼ Sankarihautojen muistomerkit

Asemakaava 1952

- Kiertoliittymä ja Vuoksentein linjaus
- Pistetalot
- ▲ Yleisten rakennusten korttelialue
- ▲ Pysäköintiaukio, toteutunut vain Kanavakadun osalta

Asemakaavassa suojellut (1988, 2008, 2019)

- Suojeltava rakennus (sr)
- Korttelin osa, jolla ympäristö säilytetään (/s + yleismääräykset)

1892
Rautatieasema,
silta ja tie

1905
Valtatiestatus

1952
1. asemakaava,
prof. Alvar Aalto

1988
Asemakaavan
muutos

5 Imatrankosken kirkko

5.1 Kirkon suunnittelu ja rakentaminen

Imatrankosken kirkon suunnittelu

Imatrankosken kirkkohankkeen pani alulle aktiivisesti toiminut rukoushuoneyhdistys. Alkuperäisenä tavoitteena oli rukoushuoneen eli seurakuntatalon rakentaminen, kuten käy ilmi yhdistyksen Ruokolahden kirkkovaltuustolle 18.4.1938 jätetyssä anomuksessa. Yhdistyksen edustajina asiaa esittelemässä kirkkovaltuuston kokouksessa olivat sähkömestari R. Hytönen, rehtori J. A. Kärkkäinen, lehtori A. Niemi ja pastori E. Sares. Samalla lähetystö ilmoitti luovuttavansa seurakunnalle yhdistyksen rukoushuonetta varten kokoamat varat 64 000 mk esittäen samalla toiveen rukoushuoneen valmistumisesta helmikuussa 1941.¹⁴

Rukoushuoneyhdistyksen johtokunta sai Ruokolahden kirkkovaltuustolta tehtäväksi hankkia piirustukset ja kustannusarvion. Seurakunta varautui rakennushankkeeseen vuoden 1939 talousarviossa 250 000 markalla ja hyväksyi 100 000 lainan Pohjois-Lankilan rukoushuonerahastosta, lisäksi hanketta varten perustettiin rakennustoimikunta.¹⁵

Suunnitellussa aikataulussa ei pysytty kahdestakin eri syystä. Ensinnäkin rukoushuoneyhdistyksen toukokuuhun 1939 mennessä hankkimat piirustukset arkkitehti J. Lankiselta ja arkkitehti Yrjö Vaskiselta eivät tyydyttäneet rakennustoimikuntaa.¹⁶ Toiseksi saman vuoden lopulla syttynyt talvisota ja sitä seuranneet sotavuodet siirsivät suunnitelmia eikä niitä ehditty viedä eteenpäin ennen sodan päättymisen jälkeen tehtyä seurakuntajakoa.

Tammikuun 1. päivänä 1949 toimintansa aloittaneella Imatran seurakunnalla oli edessä laajaa rakennustoimintaa, johon kuului Imatrankosken ja Vuoksenniskan kirkot ja pappilat. Rakennusohjelmaa toteuttamaan perustettiin rakennuslautakunta. Kirkkovaltuuston päätöksellä, vastoin

rakennuslautakunnan esitystä, rakentaminen tuli aloittaa Imatralta eli Imatrankoskelta, joksi kauppalanosan nimi myöhemmin muutettiin.¹⁷

Joulukuussa 1949 kirkkoneuvosto antoi kirkkohallintokunnalle kirkkorakennuksen huonetilas suunnitelman, joka sisälsi kirkkosalin 800-1000 hengelle ja parven 300:lle, seurakuntasalin 250:lle, keittiön ja tarjoiluhuoneen, sakastin, kastekulmauksen kirkkosaliin, kaksi kerhohuonetta, varastotilat ja vahtimestarin asunnon.¹⁸

Ylä-Vuoksen lehtiartikkelissa, joka perustuu kirkkoherra Pekka Lavasteen kirkon 30-vuotisjuhlissa esittämään kirkon historiikkiin, mainitaan, että seurakunnan hallintoelimissä oli epätietoisuutta ja hapuilua siitä, minkälainen rakennus pitäisi tehdä. Kirkkoneuvoston taholta asiaa kiirehdittiin. Kirkon suunnittelusta aiottiin järjestää suunnittelukilpailu, mutta kilpailua ei järjestetty, vaan suunnittelu annettiin kauppalan arkkitehti Aleksis Lindquistille. Toiveena oli rakentaa kirkko ”kirkon näköiseksi”. Ohjeistuksena oli, että kirkko ja seurakuntasali voidaan yhdistää, mutta pappila rakennettaisiin erillisenä. Harkittiin myös kanttorilan ja lastentarhan rakentamista samalle tontille, mutta näistä luovuttiin tontin pienuuden vuoksi.

Heinäkuussa 1951 kirkkovaltuusto hyväksyi suunnitelman, jonka mukaan rakennukseen tulee seurakuntasali, pappila, kansliahuone sekä diakonissan ja vahtimestarin asunnot. Tämän jälkeenkin rakennuslautakunnassa keskusteltiin mahdollisuudesta liittää nyt suunniteltu rakennus osaksi myöhemmin rakennettavaa kirkkoa. Arkkitehti Lindquist ei kuitenkaan suostunut suunnittelemaan seurakuntataloa tästä näkökulmasta.

Lindquistin rakennuspiirustukset, jotka kirkkovaltuusto huhtikuussa 1952 hyväksyi, oli tehty huomattavasti pienempään rakennukseen, kuin mitä kirkkoneuvostossa oli alun perin suunniteltu. Seurakuntataloon tuli kirkkosali vain noin 300 hengelle, kerhohuoneita ja asunnot kappalaiselle, tyttötyöntekijälle, diakonissalle ja vahtimestarille. Rakennuksesta oli jätetty pois hallintotilat ja iso seurakuntasali.¹⁹ Erityisen paljon suunnitelma oli

¹⁴ Aalto 1998, 164-165; Ylä-Vuoksi 3.11.1984

¹⁵ Aalto 1998, 164.

¹⁶ Aalto 1998, 164.

¹⁷ Aalto 1998, 164.

¹⁸ Ylä-Vuoksi 3.11.1984.

¹⁹ Aalto 1998, 165; Ylä-Vuoksi 3.11.1984

muuttunut asuntuolojen pohjaratkaisujen osalta. Vähäisiä muutoksia tehtiin edelleen vielä työpiirustusvaiheessa vuoden 1953 alussa.

Kirkon rakentaminen

Rakennushanketta toteutettiin aikana, jolloin oli edelleen puutetta rakennustarvikkeista ja materiaaleista. Niiden kohdalla varsinainen säännöstely oli loppunut 1949, mutta sementin ja rakennusraudan pula vaati edelleen seurantaa. Helmikuussa 1951 valtioneuvosto antoi päätöksen rakennustoiminnan säännöstelystä (72/51), joka määräsi uudisrakennushankkeet, joissa käytetään sementtiä tai rakennusrautaa säännöstelyn piiriin.²⁰ Rakennusluvalla tuli anoa suostumus kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriöltä (rakennusasiain toimikunnalta).

Imatran seurakunta jätti elokuussa 1951 seurakuntatalon rakentamisesta lupahakemuksen Imatran kauppalan järjestämisosastolle. Suostumus²¹ luvan myöntämiseen saatiin kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriöltä vasta toisella hakukerralla, lokakuun 23. päivä, jonka jälkeen Imatran kauppalan järjestämisosasto saattoi 22. marraskuuta myöntää rakennusluvan seurakuntataloa uudisrakennustyöhön.

Kirkkoa, joksi sitä on rakennuksen valmistumisen jälkeen kutsuttu, ei kuitenkaan rakennettu marraskuussa 1951 vahvistettujen lupapiirustusten mukaan, vaan niihin arkkitehti teki muutoksia edelleen keväällä ja syksyllä 1952. Seurakunnan arkistosta löytyi toteutuneesta suunnitelmasta vain työpiirustuksia, jotka on päivätty lokakuulle 1952 ja tammikuulle 1953. Vielä alkuvuodesta 1953 oli tehty rakennustoimikunnassa päätös suurentaa urkuparvea 120 cm salin suuntaan ja näin tehdyllä pinta-alamuutoksella saattaa urkuparvi myöhemmin hankintaan tuleville uruille sopivammaksi.²² Keväällä tehtiin päätöksiä myös rakennuksen parvekkeen muutostöistä.²³

Rakennustyömaa käynnistyi 1953. Rakennusurakoitsijaksi oli valittu urakkatarjouskilpailussa edullisimman tarjouksen jättänyt rakennusliike Jyrkinen & Isola.²⁴

Seurakuntatalon peruskiven laskutilaisuuden järjestettiin 5. helmikuuta 1953. Tilaisuutta varten oli teetetty kuparilaatikko.²⁵ Syyskuussa 1953 rakennustoimikunta päätti teettää seurakunta/kirkkosaliin kiinteät penkit mäntypuusta ja maalaamattomina, malliksi valittiin arkkitehti Yrjö Vaskisen suunnittelemat Korian kirkon puupenkit.

Imatran seurakunnan kertomuksissa seurakunnan tilasta tuodaan esille seuraavia tietoja vastavalmistuneesta kirkosta. Rakennus oli tyypiltään pitkäkirKKo ilman tornia. Rakennus oli 17 m pitkä, 12 m leveä ja korkeimmalta kohtaa 8 m korkea. Kirkkoon asennettiin heti ukkosenjohdatin. Lämmitysmuotona höyrykeskuslämmitys. Kirkkosalissa alhaalla penkkien pituus juoksumetreissä oli 135 metriä. Lisäksi lehterillä oli penkkejä n. 35 m. Kirkon alttaritauluksi saatiin entinen Jääsken kirkon alttaritaulu. Imatrankosken kirkossa oli alkuun vain urkuharmonia. Kirkko oli valoisa eikä valaistusta tarvinnut päiväjumalanpalveluksessa kuin poikkeustapauksessa. Yksi asunnoista varattiin talonmiehen asunnoksi.

Kirkkorakennus tuli maksamaan 42,8 milj. markkaa tontteineen ja kalustoineen.

Kirkoksi vihkiminen

Psalmin 84 sanat olivat Mikkelin hiippakunnan piispa Martti Simojoen aiheena, kun hän vihki avustajineen Imatrankosken kirkon 30. lokakuuta 1954.²⁶ Yhtenä avustajana toiminut Jääsken entinen kirkkoherra, rovasti Juho Silvennoinen saarnasi tähdentäen niitä tehtäviä, joita Imatrankosken kirkolla oli Jääsken kirkon perinteiden jatkajana.

²⁰ Helsingin kaupungin kunnallinen asetuskokoelma. Helsingin kaupungin tilastotoimiston julkaisema. 29. 1951. Helsinki 1952.

²¹ Rakennuslupa 237/1951, sisältävä kirje Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriöltä 23.10.1951.

²² Imatran seurakunnan rakennustoimikunnan kok.ptk. 29.1.1953.

²³ Imatran seurakunnan rakennustoimikunnan kok.ptk. 19.3.1953.

²⁴ Imatran seurakunnan rakennustoimikunnan kok.ptk. 23.11.1952.

²⁵ Imatran seurakunta, kirkkohallintokunnan kok.ptk. 22.1.1953; Imatran seurakunnan rakennustoimikunnan kok.ptk. 29.1.1953.

²⁶ Ylä-Vuoksi 3.11.1984

Imatrankosken kirkko on vihitty kirkolliseen käyttöön vuoden 1869 kirkkolain alaisuudessa. Kirkon rakentaminen on tämän lain mukaan edellyttänyt kirkkohallituksen tekemää päätöstä. Imatrankosken kirkon rakentamiseen liittyvää hallinnollista päätöstä ei ole, mikä tarkoittaa, että se ei ole kirkkolain tarkoittama kirkko, vaan ainoastaan kirkollinen rakennus. Vaikka piispa on aikoinaan vihkinyt kirkon, vihkiminen kirkoksi ei yksinään tuo rakennukselle kirkon statusta.²⁷

5.1.1 Imatrankosken kirkon suunnittelijat

KIRKKORAKENNUS

Aleksis Waldemar Lindquist²⁸ s. 1916 Pietari, Venäjä, k. 1994 Luoto
Aleksis Lindquist syntyi Pietarissa, kirjoitti ylioppilaaksi 1936 (Åggelbyn svenska samskola) ja valmistui arkkitehdiksi 1946 (Tekniska högskolan). Työskenteli useissa arkkitehtitoimistoissa Suomessa ja Ruotsissa 1943–47, toimi Skellefteån apulaiskaupunginarkkitehtina 1947–49 ja Imatran kauppalanarkkitehtina 1949–53, minkä jälkeen siirtyi Vaasaan lääninarkkitehdiksi. Nettihauilla Lindquistin töistä ei löydy tietoa. Hänellä ei ehkä virkansa ohella ollut omaa toimistoa.

Aleksis Lindquistin Imatralla suunnittelema rakennuksia (lähteenä KIOSKIn inventoinnit, merkitty valmistumisvuosi):

- Imatrankosken kirkko (1954)
- Kanavakadun pistetalot (sijaitsevat kirkon lähellä, 1954-55)
- Vuoksenniskan koulu, myöh. Kumppanuustalo (1951, purettu)
- Imatrankosken koulu (1953, purettu)

Arkkitehdin suunnittelemat koulurakennukset olivat ajalleen tyyppisiä harjakattoisia ja julkisivuiltaan rapattuja kivirakennuksia, ja samaa massoitteletapaa ja detaljointia materiaalinnoilla on Imatrankosken kirkkorakennuksessa. Wikipedian Luettelo Suomen luterilaisista kirkoista -sivustolla Lindquist mainitaan vain Imatrankosken kirkon suunnittelijana.

KIRKKOSALIN KIINTEÄ SISUSTUS

Yrjö Armas Waskinen²⁹ (myös muodossa Vaskinen) s. 1892 Tampere, k. 1963 Helsinki

Yrjö Waskinen syntyi Tampereella, kirjoitti ylioppilaaksi 1912 (Tampereen klassillinen lyseo), kouluttautui aluksi kuparisepäksi, mutta lähti opiskelemaan Teknilliseen korkeakouluun ja valmistui arkkitehdiksi 1919. Työskenteli vuosina 1920–55 Rakennushallituksen arkkitehtina, ensin yleisten rakennusten ylläpidon ylimääräisenä arkkitehtina ja myöhemmin rakennushallituksen suunnitteluosastolla vakinaisena toimistoarkkitehtina. Samanaikaisesti hän teki yksityisiä suunnittelutöitä.

Waskisen aktiivinen suunnittelukausi alkoi 1920-luvun loppupuolelta ja jatkui 1950-luvulle. Tyyllillisesti hänen tuotantonsa osui myöhäiseen klassismiin ja alkavaan funktionalismiin. Waskisen virkatöihin lukeutuvat mm. Helsingin tyttönormaalilyseo Etu-Töölössä, Teknillinen oppilaitos Kalliossa, Eläinlääkelaboratorio Sörnäisissä ja maanmittaushallituksen virastotalo Kruunuhaassa, Turun maakunta-arkisto, Pyhäselän kirkko, Haapamäen ja Kouvolan poliisitalot sekä lisäksi monet asemakaavasuunnitelmat.

Oman toimistonsa nimissä Waskinen suunnitteli useita seurakunnallisia rakennuksia, kuten Tampereen Viinikan kaupunginosan, Helsingin Pakilan ja Korian kirkot, Kouvolan Käpylän kirkkotalo sekä monet seurakuntatalot, esimerkkinä Jalasjärven vanha seurakuntatalo. Virkatyönään hän suunnitteli mm. Pyhäselän kirkon Joensuun Hammaslahdessa.

Yrjö Waskisen suunnittelema rakennuksia Imatralla (lähteenä KIOSKIn inventoinnit):

- Tainionkosken kirkko
- Imatrankosken kirkon alttari, saarnastuoli ja penkit

²⁷ Imatran seurakunta, Imatrankosken kirkko. <https://imatranseurakunta.fi/21-imatrankosken-kirkko>

²⁸ Suomen korkeakouluinsinöörit ja arkkitehdit 1956.

²⁹ Helsingin Sanomat 28.7.1963, 10

6 Kirkkotontti

6.1 Vuoksen rannalla

Vuoksen varrelle, voimalaitoksen läheisyyteen, oli viime sotien aikana haudattu sankarivainajia. Tämän sankarihaudan viereisen alueen katsottiin sopivan kirkon tontiksi, ja maaliskuussa 1949 tiedusteltiin Imatran Voima Oy:ltä alueen ostoa kirkon tontiksi. Toista tonttia tiedusteltiin voimalaitokselle vievän tien varresta pappilan rakennuspaikaksi. Kauppalalta anottiin tontin merkitsemistä asemakaavaan. Tontin koosta tuli kuitenkin erimielisyyttä. Rakennuslautakunta olisi halunnut ostaa 13 000 m² tontin, mutta kirkkovaltuusto antoi aluksi luvan vain n. 7 923 m² alaan.³⁰ Kauppakirja laadittiin toukokuussa 1951.³¹ Seuravana vuonna tehdyllä lisämaan ostolla päädyttiin rakennuslautakunnan esityksen mukaiseen tonttikokoon.³²

Erillinen tonttijako³³ laadittiin 6.8.1957 vahvistetun asemakaavan mukaan. Mittaus suoritettiin 10.10.1963 ja tonttijakokartan signeerasi kauppalangeodeetti 4.11.1963. Tonttijaossa muodostui tontti 1 kortteliin 67 Imatrankosken kauppalanosassa. Tontti 1 muodostui yhteensä 12 938 m² suuruiseksi käsittäen maata viidestä eri tilasta (Voimalaitos 13:46, Miikki 13:39, VR 13:4 ja VR 15:1 sekä Ojala 15:32).

Imatran seurakunnan kirkkotontilla sijaitsee kirkko ja sen piha-alueet, joissa on asfaltoituja ja nurmipintaisia alueita sekä pieni leikkipuisto. Pihan perällä on **autotalli**, jonka vierestä on kulku puistometsään. Varsinainen puistoalue on kirkon eteläpuolella, jossa se yhtyy saumattomasti tontin ulkopuoliseen Vuokseen rajautuvaan puistoalueeseen sekä sankarihautausmaahan. **Kellotapuli** on kirkkotontilla noin 70 m etelään, Kanavatien varrella. Kellotapulissa on alun perin Enson kirkkoon tilatut kirkonkellot. Varsinaisen kirkkotontin ulkopuolella, puistoalueella, sijaitsee Imatrankosken sankarihautausmaa ja sen muistomerkiksi pystytetty Karjalan Itkuvirsi -patsas. Kanavakadulta puistoon vievän käytävän alkupään porttikatos on tehty alkuperäisen Jääsken kirkkomaalle johtaneen portin mallin mukaan.

Kuva: Asemapiirros Imatran kauppalan kirkkotontista. 12.7.1951. RL 237/1951.

Kuva: Asemakaavamuutos nro 44. Sisäasiainministeriö 6.8.1957.

³⁰ Aalto 1998, 165; Imatran seurakunnan rakennustoimikunnan kok.ptk 5.12.1950

³¹ RL 141/1956, asiakirjoihin sisältyvä kopio kauppakirjasta.

³² Aalto 1998, 165.

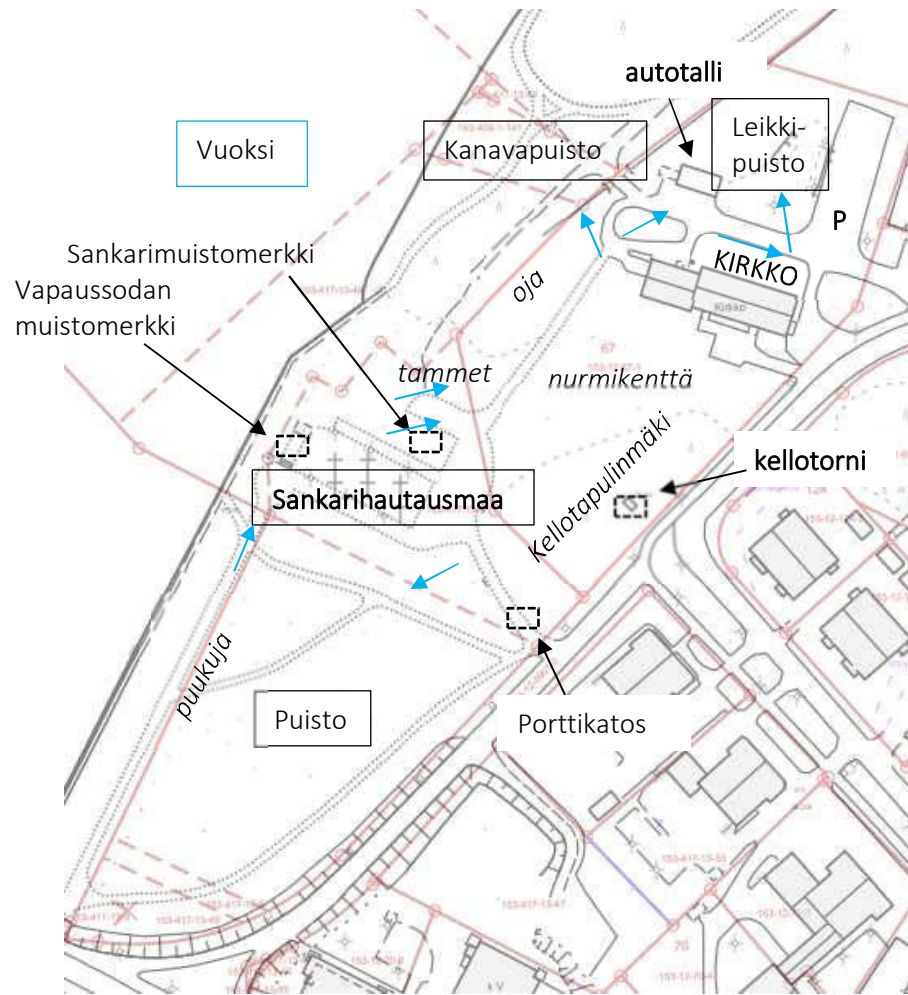
³³ Tonttijakokartta 4.11.1963, RL 157/63.

Kuva: Kirkon takapihan pääväylänä on vanha maantien pohja.

Kuva: Autotalli takapihan pohjoisreunassa.

Kuva: Kuvaussuunnat / Imatran kaupungin karttapalvelu.

Kuva: Asuntopuolen päädyssä on oleskelupiha. Takana on leveä ojapainanne.

Kuva: Sankarihautojen lähellä on ryhmä suuria tammipuita.

Kuva: Kirkon pohjoispuolella on pieni leikkipuisto.

Kuva: Suurin tammista on sankarihautojen ja muistomerkin vieressä.

6.2 Sankarihautausmaa

Imatran seurakunnalle tuli perustamisen myötä kolme viime sotien sankarihauta-alueita. Sankarivainajia tuotiin tai kentälle jääneinä siunattiin Imatralla kaikkiaan 544: Tainionkoskelle 210, Imatrankoskelle 190 ja Vuoksenniskalle 144.

Imatrankoskella sankarivainajat haudattiin Vuoksen itärannalle, lähelle vuoden 1918 taistelussa valkoisten puolella kaatuneiden hautapaikkaa. Sankarihaudoille³⁴ asetettiin kivilaatat. Vuonna 1960 perustettiin kirkkoherra Alpo Mustosen toimesta Imatran sankarivainajien muistomerkkisäätiö, jonka tavoite saada muistomerkit kaikille kolmelle sankarihautausmaalle toteutui vuoden 1963 aikana. Sankaripatsas paljastettiin 15. joulukuuta kenttäpiispa Toivo Laitisen ollessa puheen pitäjänä. ”Karjalan itkuvirsi” -niminen pronssipatsas on kuvanveistäjä Kalervo Kallion tekemä. Kivijalustaan on merkitty ”1939 – 1945”. Patsas, josta työvaiheen aikana oli käytetty myös niemeä ”Itkevä Karjalan neito”, on asennettu kuvanveistäjän toivomuksen mukaan korkeahkolle kummulle. Kallio oli halunnut nostattaa kaikkien sankarihautojen kummut ylemmäs, mutta ei saanut siihen kirkkohallintokunnan suostumusta.

* * *

Vuoksenniskan sankarihaudoilla olevan kivistä tehdyn sankaripatsaan ”Rauhan kellot” suunnitteli kankaanpääläinen kuvanveistäjä Kauko Räike³⁵ ja se paljastettiin heinäkuussa 1963. Muistomerkki oli maamme ensimmäinen, puhtaasti abstraktinen sankaripatsas. Tainionkoskelle sankarimuistomerkin suunnitteli kuvanveistäjä Aimo Tukiainen. ”Vaiennut linnake” on modernistinen, informalismia edustava, pronssiveistos kivipaaden päällä.

* * *

Vuoksen rannalla on harmaagraniittinen Vapaussodassa kaatuneiden muistomerkki, joka on paljastettu 6.12.1920.³⁶ Jääkäri, taiteilija Akseli Einolan suunnitteleman patsaan pystytti Tainionkosken suojeluskunta.

Kuva: Imatrankosken sankarihautausmaan muistomerkki on tyypiltään figuratiivinen. Eteenpäin kumartunut naisfiguuri on surun vertauskuva.

Kuva: Imatrankosken sankarihautausmaa ja kirkko. Kolme lipputankoa on pystytetty kellotornin rakentamisen yhteydessä kadun varteen. / Eino Mäkinen 1957. IKM.

³⁴ Aalto 1998, 190; Nalli 2011, 9-12,

³⁵ Kauko Räike tunnetaan Kankaanpään taidekoulun perustajana ja sen rehtorina.

³⁶ Nalli 2011, 18-20.

Kuva: Sankarihauta-alueelle istutetut tuijat ovat kasvaneet tiheäksi metsiköksi.

Kuva: Vuoden 1918 sodassa kaatuneiden valkoisten muistomerkki.

Kuva: Sankarihautausmaan eteläpuolista rantapuistoa.

Kuva: Padon rannassa kulkee tammipuiden reunustama puistokäytävä vuoden 1918 sodassa kaatuneiden valkoisten muistomerkille; 2022 puita oli vain toisella puolen.

6.3 Kellotapuli

Kirkkokorttelin itäreunalle, Kanavatien varteen valmistui erillinen kellotapuli marraskuussa 1956, ja rakennus vihittiin käyttöön 2.12.1956. Arkkitehti Olli Kivinen teki kolme luonnosta, kaksi puusta ja yhden betonista rakennettavaa kellotapulua varten. Kirkkovaltuusto valitsi betonisen vaihtoehdon. Kivinen laati myös suunnitelman³⁷ kellotapulin ympäristön järjestämisestä. Suunnitelmaan sisältyi liuskekivillä päällystettyinä sisääntulotaso kahdella ulkoportaalla, reunamuuri istutuskourulla ja erillinen laattakivipolku sekä sorapäällysteinen kapea käytävä kirkolle kolmen lipputangon taitse ja lipputankojen ympärys liuskekivistä. – Ympäristö on nyt metsäpohjalla.

Omistajat	Imatran kaupunkiseurakunta
Käyttö	Kellotapuli
Ajankohta	1956, otettu käyttöön 2.12.1956
Rakennuttaja	Imatran kaupunkiseurakunta
Suunnittelijat	Arkkitehtitoimisto Olli Kivinen, 1956 Helsinki Rakennepiirustukset: DI Harri Sistonen
Pääurakoitsija	Rakennusliike E. & O.
Rakennustapa	Paikalla rakennettu
Runko	Pysty- ja vaakarakenteet: Teräsbetoni, pilari-palkki; Ulkoseinät liukuvalumenetelmällä; Kellon kantavana rakenteena teräspalkit, varsinainen vesikattorakenne puuta.
Perustus	Perusmuuri betonista, ei erillistä sokkeliä
Vesikate	Kupariset kattolevyt, ohjausreuna ja vedenheittäjät
Julkisivut	Sileä rappaus, peittomaalaus
Piirustukset	Imatran kaupunginarkisto: Rakennuslupa 141/1956.
Nykytila	Ulkoasu on säilynyt tyyllisesti vuoden 1956 piirustusten mukaisessa asussa.

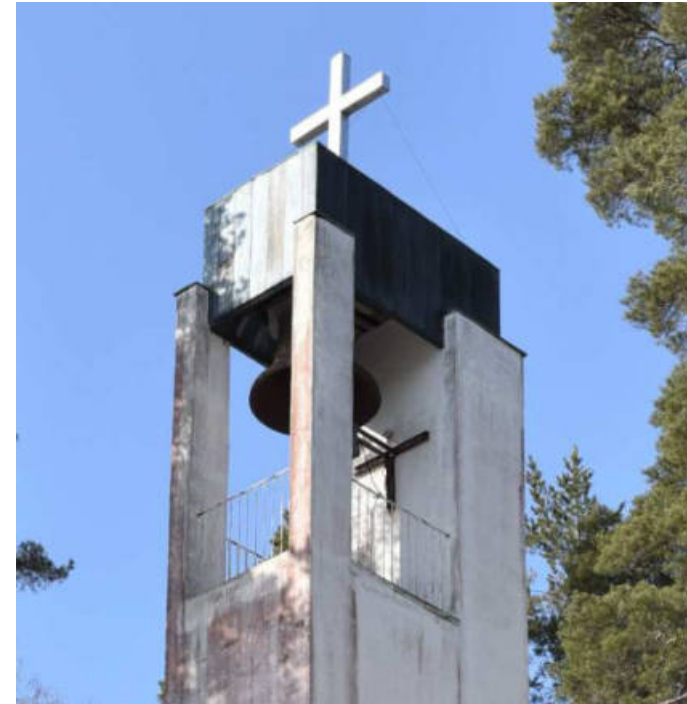
Tapulin betoniseinät tehtiin liukuvalumenetelmällä. Pintaa jääneet valuvirheet saivat jäädä, koska samaan aikaan Kolmen ristin kirkkoa suunnitelleen arkkitehti Alvar Aallon mielestä rosoja ei tarvinnut korjata.³⁸ Betoniseinät rapattiin kalkkilaastilla sileiksi, paitsi alin 50 cm, joka tehtiin betonirappauksella. Ulkomaalaus tuli tehdä betoniseinien osalta kalkkivärillä,

³⁷ RL 141/1956, Kellotornin työselitys, O. Kivinen 1.5.1956.

³⁸ Aalto 1998, 167.

³⁹ RL 141/1956, Kellotornin työselitys, O. Kivinen 1.5.1956.

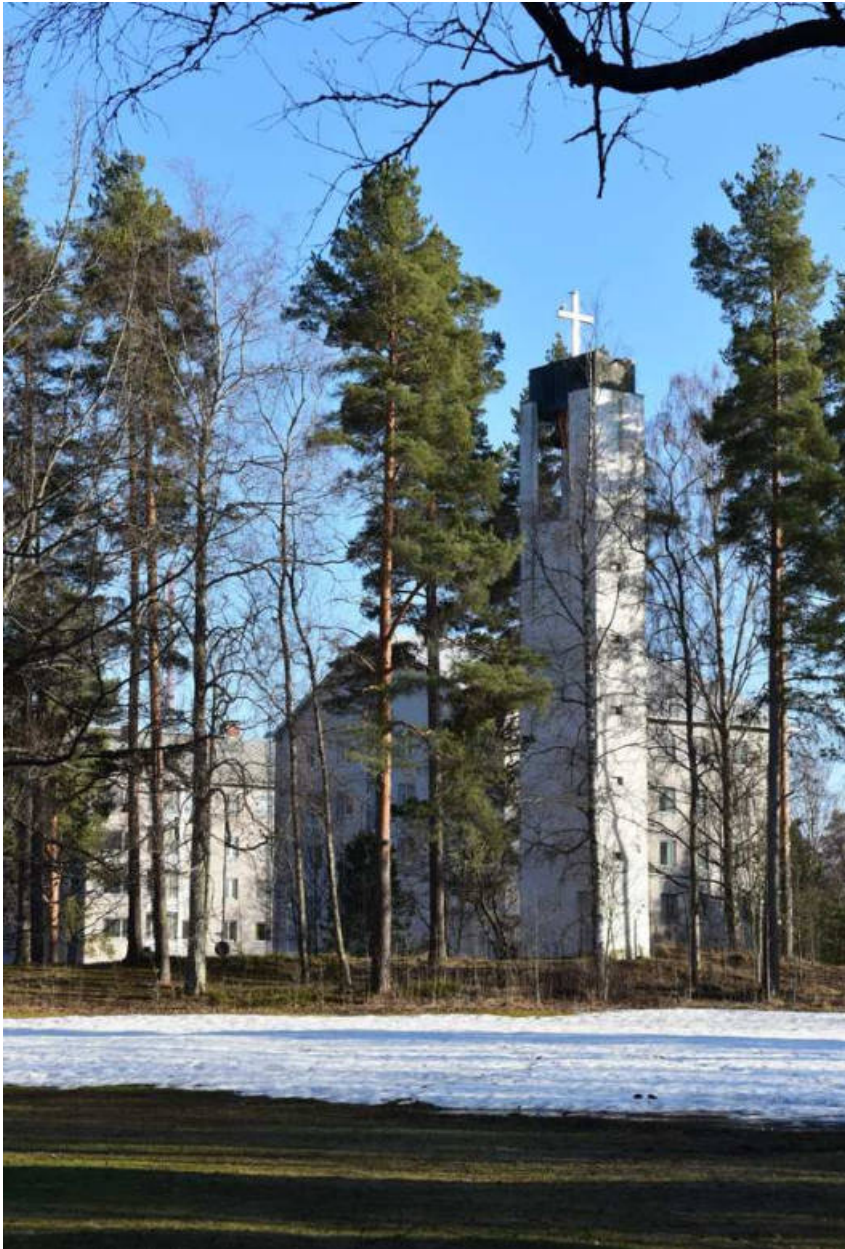
rautaosat sekä ovien ja ikkunoiden metalliosat maalattiin öljyvärillä. Alkuperäiset ovet (2) ovat sisään aukeavia, umpinaisia ja peltiverhoiltuja. Ikkunoita on edelleen viisi. Rakennuksen sisälle tehtiin alun pitäen puuportaat RT 882, 55/C mukaan. Porras varustettiin puisella kaiteella ja käsijohteella, jälkimmäinen ylimmällä tasolla metalliputkesta.³⁹

Kuva: Kellotapulin kellotasanteella on siro metallikaide (lattarauta ja pyöröteräs). Työsuunnitelmassa ohjeistettiin tekemään risti puurakenteisena ja 0,6 mm kuparisilla kattolevyillä päällystettävänä. Risti on saatettu uusiksi.

Kellotapulin kunnostus ja maalaus tehtiin 1989. Maalaustyön teki Maalausliike E. Heiskanen & Kumppanit.⁴⁰

⁴⁰ Imatran seurakunta 1989, 68; Tarjousasiakirjat 1983: harkittiin/tehtiin js-maalausta Holvi - kalkkimaalilla tai joko Keim Granital tai Kivitex 1-komponenttisella silikaattimaalilla.

Kuva: Kellotapuli ja se takana pistetalot.

Kuva: Lottamaja oli valmistunut 1939.

Kuva: Kellotornin vieressä on säilynyt Lottamajaa varten rakennetut graniittiportaait.

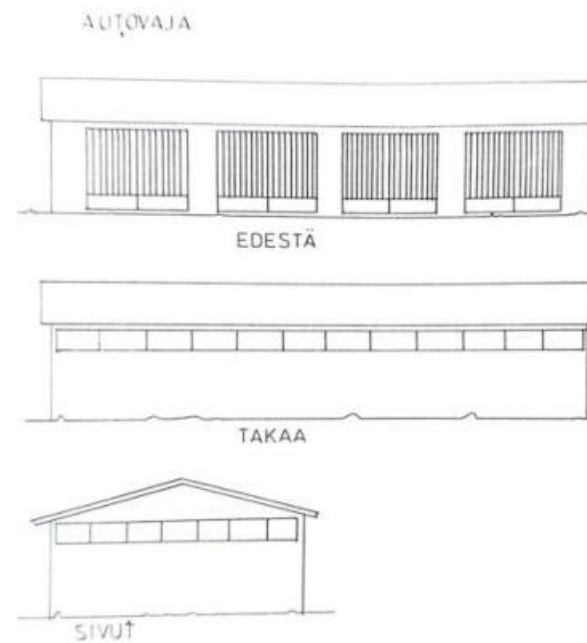
6.4 Autotalli

Kirkon takapihalla sijaitseva autotallirakennus valmistui 1964. Vuoksenniskalaisen rakennusmestari Veikko Rautalahden suunnittelemaan rakennukseen tuli kolme autotallia sekä ulkoiluvälinevarasto. Rakennuslupa myönnettiin marraskuussa 1963 ehdolla, että tontilla olevat vajarakennuksen puretaan.⁴¹

Omistajat	Imatran kaupunkiseurakunta
Käyttö	Autotalli, vaja
Tilavuus	235 m ³
Pinta-ala	n. 85 m ²
Kerrosluke	1
Ajankohta	1964
Rakennuttaja	Imatran kaupunkiseurakunta
Suunnittelijat	Rak.mest. Veikko Rautalahti, 1.9.1962, Vuoksenniska
Pääurakoitsija	Rakennusliike Jyrkinen & Isola
Rakennustapa	Paikalla rakennettu
Runko	Puu
Sokkeli	Betoni
Katto	Harjakatto, puurakenne
Vesikate	Suoraprofiilipelti
Julkisivut	Mineriitti / vinyliovet
Piirustukset	Imatran kaupunginarkisto: Rakennuslupa 157/1963
Nykytila	Ei nykyasussaan vastaa kaikelta osin vuoden 1963 suunnitelmia. Korkearäystäisen pulpettikaton sijaan on harjakatto, vaihdettu katemateriaali peltiin, vaihdettu seinien viistopintainen vaakalaudoitus levyverhoukseen, vaihdettu ovet.

Kuva: Autotalli.

⁴¹ Rakennuslupa 157/63.

7 Kirkkorakennuksen kuvaus

7.1 Perustiedot

Nimi	Imatrankosken kirkko
Osoite	Kanavakatu 2
Kiinteistö	153-12-67-1
Omistajat	Imatran kaupunkiseurakunta
Käyttö	1. Kirkkosali, sakasti, kahvio, kerhohuoneita, keittiö, asunnot kappalaiselle, tyttötyöntekijälle, diakonissalle ja vahtimestarille 2. Kirkkosali, sakasti, seurakuntasali ja neljä vuokra-asuntoa 3. Tyhjentyneet sisäilmaongelmien vuoksi
Tilavuus	Kirkko-osa 3650 m ³ , asunto-osa 1800 m ³ , yht. 5450 m ³
Rakennusala	595,5 m ²
Kokonaisala	Kirkko-osa 775 m ² , asunto-osa 375 m ² , yht. 1150 m ²
Kerrosluvu	(½) I - II
Ajankohta	Rakentaminen aloitettu 1953 ja kirkko vihitty käyttöön 31.10.1954
Rakennuttaja	Imatran seurakunta
Suunnittelijat	Kauppalanarkkitehti Aleksis Lindquist*, elokuu 1951 Imatra - tammikuu 1953 Vaasa Rakennesuunnittelu: Ins. H. Sistonen
Pääurakoitsija	Rakennusliike Jyrkinen & Isola, Imatra**
Valvoja	Rakennusmestari A. Kahasalo
Rakennustapa	Paikalla rakennettu
Lämmitys	Kaukolämpö / lämmönjako tapahtuu ilmalämmityksenä (kirkkosali ja srk-sali) ja vesikiertoisena patterilämmityksenä
Vesi ja viemäri	Litetty kunnalliseen vesi- ja viemäriverkostoon
Ilmanvaihto	Koneellinen: tuloilmakoneet ja huippuimurit

* Vuoden 1956 Suomen korkeakouluinsinöörit ja arkkitehdit -matrikelissa Lindquist -kirjoitusmuoto, samoin vuoden 1951 rakennusluvan asiakirjoissa ja piirustuksissa, muissa lähteissä käytetty muotoa Lindqvist.

** Rakennusliike Isola mainitaan myös Kolmen Ristin kirkon pääurakoitsijana.

Runko	Tiili (ehkä kennotiili) ja teräsbetoni. Pystyrakenteita: tiilimuuri, teräsbetonipilarit ja -palkit sekä puinen kolminivelkehä Vaakarakenteita: Maanvarainen betonilattia, ylälaatta- ja kaksoislaattapalkistot (kirkkosali), kaksoislaattapalkisto (asunto), betonirakenteinen palopermanto (ullakko), Kattorakenteet puuta (kattotuoli, A-kita), kirkkosalissa ei erillistä yläpohjaa
Perustus	Betoni, anturat ja perusmuuri, sisäpuolinen tiiliverhous
Sokkeli	Liuske kivillä verhoiltu betoni
Katto	Harjakato
Vesikate	Vartti-levy eli asbestisementtilevy
Julkisivut	Karkea roiskerappaus (3-kerrosrappaus), kalkki/sementtimaali (1983 vanha maalaus oli todettu kalkkimaaliksi)
Kirkkotyyppi	Tilaohjelmaltaan seurakuntatalotyyppiä Kirkkopuolen osa salityyppiä eli yksilaivainen pitkäkirkko, mitat 17 x 12 x 8 m Kirkon penkkien pituus 1956: yht. 135 m + lehterin penkit 35 m.
Pohjamuoto	Suorakaide, porrastettu kahteen osaan
Piirustukset	Imatran kaupunginarkisto: Rakennusluvat 237/1951, 173/1981, 167/1982; Toimenpideluvat 1990-6, 1993-5.

7.2 Korjaushistoriaa

1960-luku

1960: Ensimmäisten urkujen hankinta.⁴² Toukokuussa 1960 valmistuivat 12-äänikertaiset sähköpneumaattiset urut. Samassa yhteydessä näkyvyyden parantamiseksi urkuparven kaidetta madallettiin parikymmentä senttiä.

1961: Alttarikaitteen korjaus ehtoollispikarien käyttöön sopivammaksi.⁴³

1964: Asennettiin öljylämmityslaitteet.⁴⁴

Muutostöiden piirustukset ovat seurakunnan arkistossa.

1970-luku

1973: Betonikattotiilet poistettiin ja korvattiin punaisilla Minerit-levyillä (asbestiaaltolevyt eli Vartti-levyt).⁴⁵

1980-luku

1980: Räystäskourujen ja syöksytörvien uusinta.⁴⁶

n. 1983 Kirkon ulkomaalaus.

1981: Peruskorjaus.⁴⁷ Käyttöönotto 13.12.1981.

Suunnittelussa konsultoitiin Jari Reposta kirkkohallituksen rakennustarkastajaa.

Pääsuunnittelija: Rakennussuunnittelutoimisto Peltonen & Oikari

Pääurakoitsija: Rakennusliike Pertti Pulliainen

Sisätiloissa tehtyjä toimenpiteitä:

Kirkkosali

- Alttarikorokkeen madaltaminen niin, että muodostui vain yhden askelman korkuinen tasanne (ennen 60 cm, uudistuksen jälkeen 15 cm). Rakennettiin alttarin molemmin puolin sivuportaat ylemmäksi jääneille oville, toinen sakastin puolelle ja toinen porraskäytävään.
- Alttaripöydän ja -kaitteen sekä saarnastuolin uusiminen mäntypuusta.
- Valkoisten kangassäleverhojen hankinta kirkkosalin ikkunoihin.

- Kirkkosalissa sisävärityksen uusiminen: puhdas valkoinen ja maalaamaton mäntypuu; jälkimmäistä käytettiin myös salin seinäkorkuisissa nivelkaarissa.
- Kirkkosalin katon madaltaminen ilmanvaihtotöiden ja lisäeristyksen vuoksi (ennen sisäkatto noudatteli kuoriosan katon kiilamuotoa)
- Lisävalaisimien upottaminen kattoon.
- Vanhojen kirkonpenkkien maalaus, uudeksi väriksi valittu kirkas savunharmaa, istuinosan kangasverhoilu samaa sävyä.

Kirkkopuolen pohjakerros

- Televisioiden asentaminen alakertaan, jotta jumalanpalveluksen seuraaminen oli mahdollista myös niille, joita eivät mahtuneet kirkkosaliin.
- Yhtenäisen seurakuntasalin muodostaminen väliseiniä purkamalla. Väliseiniä korvaaminen siirtoseinillä.
- Lattiapäällysteiden uusiminen, pääsääntöisesti muovimatoilla.
- Seinien maalaus.
- Keittiökoneiden ja -välineiden uudistus.

Yleistä

- Sähköasennusten uusiminen (johdot ja kalusteet).
- Liittyminen kaukolämpöverkoston ja lämmönjakelukeskuksen rakentaminen (alun perin oli höyrykeskuslämmitys).
- Kirkkosalin lämmitystavaksi ilmalämmitys.
- Vesijohtolaitteiden uusiminen.
- Valaisimien uusiminen (ei kirkkosalissa)
- Ilmanvaihtojärjestelmän rakentaminen tuloilmakoneilla ja huippuimureilla. IV-konehuone.

Julkisivut

- Kirkon sivuseinillä olevien sisäänkäyntien suojakatosten rakentaminen, teräsrakenteisina, tasakattoisina ja pellitettyinä.
- Ikkunoiden uusiminen, kirkkosalissa uudenaikaisella karmijaolla: eteläseinällä ristikarmi ja pohjoisseinällä keskijakoinen.

⁴² Aalto 1998, 167.

⁴³ Aalto 1998, 168.

⁴⁴ Kertomus seurakunnan tilasta 1960-64, C Omaisuus ja talous. ISA

⁴⁵ Aalto 1998, 167.

⁴⁶ Imatran seurakunta 1979, 10.

⁴⁷ Aalto 1998, 167.

- Asuntopuolen ikkunoiden uusiminen puurakenteisina, kolmilasisina ja kolmipuitteisina, osassa karmijakoa muuttaen.
- Vanhojen ikkunoiden varustaminen sisäpuitteeseen kiinnitetyllä lasilasilla (mm. itäpäädyn eteishalli, sakasti)
- Muutos pohjakerroksen sisäänkäynteihin. Ulko-ovien uusiminen puurakenteisina ja lasiaukollisina, paneloituna kehysovina, lukuun ottamatta itäpäädyn pääovea.
- Yhden sisäänkäynnin muuraaminen umpeen pohjoisjulkisivusta.

1982: Asunto-osassa tehtiin mittava putki- ja sähköalan korjaustyö, jonka yhteydessä mm. uusittiin valaisimia. Sähkösuunnitelmat laati Insinööri-toimisto N. Liukkonen Oy Imatralta. Lisäksi poistettiin 1. kerroksesta yksi asunto, joka yhdistettiin puoliksi talonmiehen ja lehtorin asuntojen kesken.⁴⁸

1983: Urkujen uusiminen.⁴⁹ Uudet urut ovat täysmekaaniset ja 22-äänikertaiset. Urkujen hinta on n. 600 000 mk. Diplomiurkuri Markku Ketola konsertoi uusilla uruilla niiden vihkiäispäivänä 13.2.1983.

Suunnittelija: Porvoon tuomiokirkon urkuri Markku Ketola
Rakentaja: Kangasalan Urkutehdas.

1983: Kirkon rappauskorjaus ja ulkomaalaus.⁵⁰ Maalausurakoitsijana oli Maalausliike Lasonen Ky. Kirkon julkisivurappauksen pintamaalaamiseen käytettiin joko Holvi-kalkkimaalia tai Keim Purkristalat -puhdassilikaattimaalia (vanha aito silikaattimaali, jonka sideaineena on kalium silikaatti vesilasi).

1984: Kirkkosalin eteläsvun ikkunoiden lasimaalaukset.⁵¹ ”Jumalan armo seurakunnalle” -nimisen taideteoksen hankinnasta huolehtineen työryhmän puheenjohtajana toimi rovasti Eino Vauramo. Lasimaalauksen kustannukset olivat 65 000 markkaa, josta Imatran Voima Oy:n lahjoitus käsitti 10 000 markkaa.

Suunnittelu: Taiteilija Reino Hietanen

⁴⁸ Imatran seurakunta 1982, 57; RL 167/82, Imatran kaupungin arkisto.

⁴⁹ Aalto 1998, 167.

⁵⁰ Imatran seurakunta 1983, 63; Ruskea mappi, kiinteistöhoito. Imatran seurakunnan arkisto.

⁵¹ Seurakunnan lehtileikekokoelma, vuosi 1984: Ylä-Vuoksi 2.10.1984.

Lasimaalauksen teknisen toteutus: Lasimaalaamo Pauli Hietanen Helsingistä
Työ ja asennus: Taiteilija Kangas (vastaava).

1990-luku

1990: Kappalaisen asunto jaettiin kahdeksi asunnoksi, joita vuokrattiin seurakunnan työntekijöille.⁵²

1993: Tehtiin muutos edellä mainittujen kahden asunnon kokoon.

1995: Kirkon pihamaan parannus ja paikoitusalueen laajennus.⁵³

2000-luku

2001: Rakennukseen asennettiin kevythissi tyyppi Motala MC2000.⁵⁴

Kuva: Pohjakerroksen nykyinen yhtenäinen iso tila tehtiin väliseiniä purkamalla 1980-luvun alussa.

⁵² Aalto 1998, 167.

⁵³ Aalto 1998, 167.

⁵⁴ Kiinteistöhoito, Tarjouspyynnöt ja tilausvahvistukset. Imatran seurakunnan arkisto. Tilausvahvistus 22.1.2001, Hissi nro K1831, toimittaja Ins.tsto Geijer-Hissi Oy.

7.3 Rakenteet

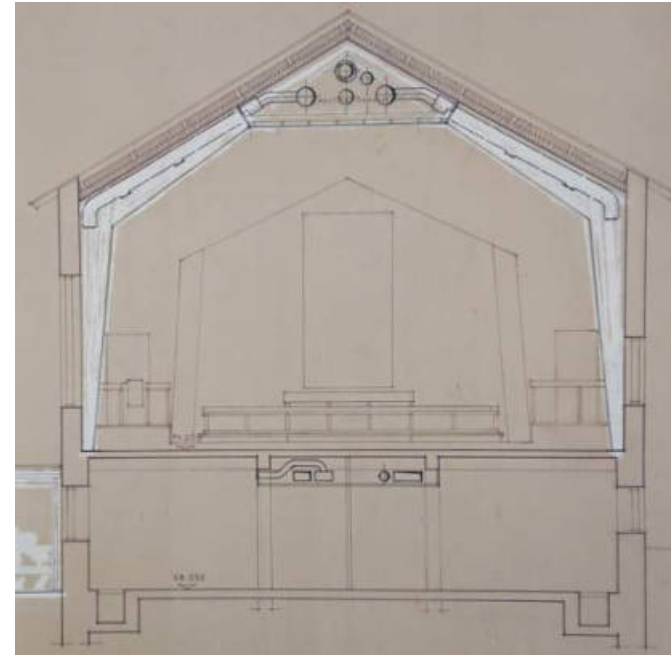
Rakennuksen rakenne- ja materiaalikuvaukset perustuvat alkuperäisiin rakennuspiirustuksiin (lupa- ja muutos), haastatteluihin, kuntokartoitukseen ja paikan päällä tehtyihin havaintoihin. Alkuperäistä työselitystä tai kaikkia rakennekuvia ei ollut käytettävissä. Rakenneavauksia ei tehty.

Rakennuksen kantavia rakenteita ovat betonista valetut perusmuurit, betonipilarit ja tiilestä muuratut ulkoseinät sekä osa väliseinistä, mm. porrashuoneissa. Perusmuuri on sisäpuolelta verhomuurattu. Kevyet väliseinät ovat levy- ja tiilirakenteisia. Väliseinissä havaittiin pinnoitteen halkeilua ja paikallisia pinnoitteen irtoamisia.

Kirkkosalin yläpohjaa ja samalla vesikattoa kannattelee puinen kehärunko. Kehät näkyvät sisätilassa, mutta ovat levyillä verhoiltu. Kirkkosalin yläpohjarakenne on ns. lämminyläpohja, jossa lämmöneristys on vesikatteen suuntainen. 1980-luvulla on kirkkosalin kattoon tehty ilmalämmityksen edellyttämä alakatto. Ilmalämmityksen käyttöönoton jälkeen on ollut tavallista, että räystäälle/katolle muodostuu talvella paksu jääkerros.⁵⁵

Kirkkopuolella välipohjarakenteina on käytetty teräsbetonista valettuja kaksoislaatta- ja ylälaattaholveja. Asuntopuolella kaksoislaattaa, jossa sahapuru ja painotäyte.⁵⁶

Alapohjarakenteen konstruktiopiirustuksia ei löytynyt. Kellarikerroksen maata vastaan olevat tilat sekä 1. kerroksen kellarittomien tilojen lattiat lienee tehty maanvaraisena betonilaattana tai kaksoislaattana.⁵⁷ Rakennuksen alimpien alapohjarakenteiden yläpinta on alempana kuin lähellä sijaitsevan Vuoksen vedenpinnan korkeus, ja tästä syystä rakennuksen vanhassa talouskellarissa on kokoojakaivo, josta uppopumpulla siirretään vettä viemärijärjestelmään. Tilojen rakenteisiin on kohdistunut voimakasta kosteusrasitusta, joka on aistinvaraisestikin havaittavissa alimpien kellaritilojen verhomuurauksessa sekä seinärappauksissa.

Kuva: Leikkaus: Kolminivelkehät on tehty puuristikkorakenteella.⁵⁸ Kirkkosalin kattoon asennettu ilmalämmitys. 1981. / Imatran srk:n arkisto.

Kuva: Kellarikerroksessa olevan kokoojakaivo.

⁵⁵ Kuntoarvio 2016, 5.

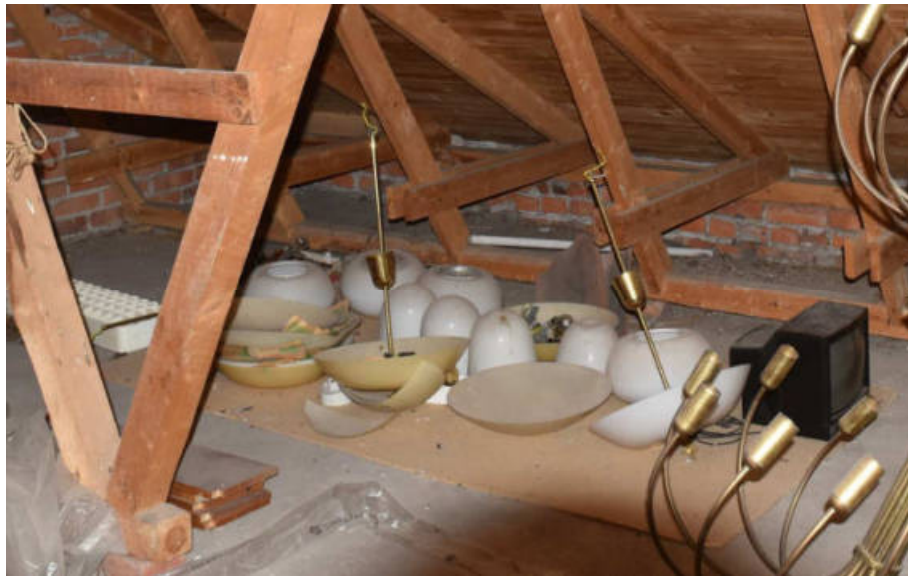
⁵⁶ Kuntoarvio 2016, 19.

⁵⁷ Kuntoarvio 2016, 15.

⁵⁸ Rakenneavaus, Jari Nousiainen 2022.

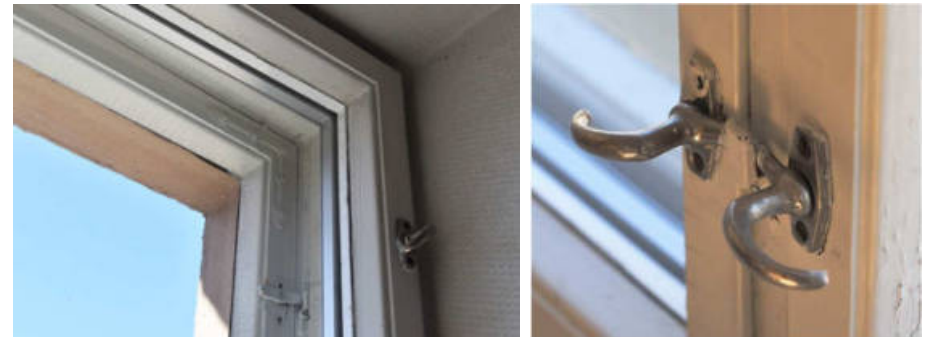
Kuva: Asunto puolen kattorakenne perustuu veisto- ja sahatavarasta tehtyihin konttikattotuoleihin, kitapuihin ja vinotukien kannattelemiin orsiin.

Kuva: Kattotuolin sidepuu lepää tiiliseinän päällä, jalasparrun ja vinotukien alla on tiilet. Palopermanto on betonia. Kuvassa on vanhoja opaalilamppuja.

Ikkunat

Rakennukseen uusittiin ikkunoita 1980-luvun alussa. Ne ovat kolmipuitteisia MSK-ikkunoita aikakaudelle tyypillisin heloituksin. Kaikkia ikkunoita ei vaihdettu. Alkuperäisissä sisäänaukeavissa ikkunoissa on kulmaraudat ja vanha heloitus, kolmilasisuus on tehty sisäpuutteeseen kytketyllä alumiinipuitteisella lisälasilla. Näitä vanhempia ikkunoita on kirkkopuolen muissa tiloissa, paitsi itse kirkkosalissa, sekä itäpäädyn neliöikkunoissa ja sokkelin vaakaikkunoissa, jotka ovat myös sisään-ulos-aukeavia, Vanhoissa ikkunoissa on edelleen myös kitillä kiinnitettyjä laseja, mutta kaikissa muissa ikkunoissa on käytetty lasituslistoja. Ikkunat on maalattu ulkoa ruskeiksi ja sisäpinnoiltaan valkoisiksi. Kappalaisen asunnon työhuoneessa on talon ainoa tammipuitteinen ikkuna (2-kert.).

Kuvat: Vanhat lisälasilla varustetut sisäänaukeavat ikkunat. Kulmaraudat ovat ulkopuitteiden sisäpuolella. Vanhoissa puitteissa on alkuperäistä heloitusta: kääntösulkimet ja vastakoukku.

Kuva: 1980-luvun 3-kertainen ikkuna.

Kuva: Koristeellinen tammi-ikkuna.

7.4 Tilaohjelma ja -ratkaisut

Lähteenä käytetty A. Lindquistin 2. ja 30.1.1953 signeeraamia työpiirustuksia, joiden mukainen pohjakaava on säilynyt hyvin suuressa osassa rakennusta, paitsi kirkkopuolen pohjakerroksessa (kerhuhuoneet). Rakennusta ei siis rakennettu niillä piirustuksilla, joille saatiin rakennuslupa 22.11.1951, vaan Lindquistin laatimilla muutospiirustuksilla.⁵⁹

Imatrankosken kirkkorakennus käsitti valmistuessaan kirkkosalin, sakastin, kahvitus- ja kerhotiloja sekä asuinhuoneistoja seurakunnan henkilökunnalle. Seurakuntakertomuksessa vuosilta 1957–61 Imatrankosken kirkon todeltaan olevan seurakuntatalotyypinen.

Imatran seurakunnan perustamisen aikaan papiston, lehtorien, kanttorien ja diakonisojen palkkaukseen kuului luontoisetuna asunto.⁶⁰ Luontoisedut määritteli Ev.lut.kirkon palkkauslaki, jonka mukaan oli kolmenlaisia asuntoja. Vakinaiselle papille kuului pappila tai virka-asunto, muulle papille ja lehtorille asunto ja vakinaiselle kanttorille kanttorila tai virka-asunto. Pappilassa ja kanttorilassa piti olla lisäksi puisto- tai puutarhamaa, jota etuutta ei kuulunut virka-asuntoon eikä asuntoon. Palkkauslaki määritteli lisäksi mm. miten monta huonetta kunkin viranhaltijan asuntoon kuului. Asuntoeduista määrännyt laki kumottiin 1990.

Ensimmäinen asukas Imatrankosken kirkon kappalaisen virka-asunnossa oli kappalaisen virkaa hoitanut rovasti Juho Silvennoinen, entisestä Jääsken seurakunnasta.

Tilaohjelma 1954

Kellarikerros

Vaatevarasto
WC:et

Kirkkopuoli pohjakerros

Eteinen ja portaat alempiin t WC-tiloihin

Kerhuhuoneita
Kahvihuone
Keittiö

Kirkkopuolen alempi välikerros

Eteisaula
Porras kirkkosaliin
Portaat pohjakerrokseen
Porras urkuparvelle ja kellariin

Kirkkopuolen 1. kerros

Kirkkosali n. 300 sadalle hengelle, alttari

Kirkkopuolen ylempi välikerros

Sakastin eteinen ja sakasti
Porraskäytävä ullakolle ja kattilahuoneeseen

Kirkkopuolen 2. kerros

Huoneet urkuparven takana (musiikki ja varasto)

Asuntopuoli 1. kerros

1 kpl 2 h + kk (40 m²)
2 kpl 2 h + k (46 m²)

Asuntopuoli 2. kerros

6 h + k (140 m²)
Kappalaisen asuinhuoneistossa oli keittiö, halli, olohuone, ruokailuhuone, 3 makuuhuonetta ja työhuone sekä WC, kylpyhuone ja parveke.

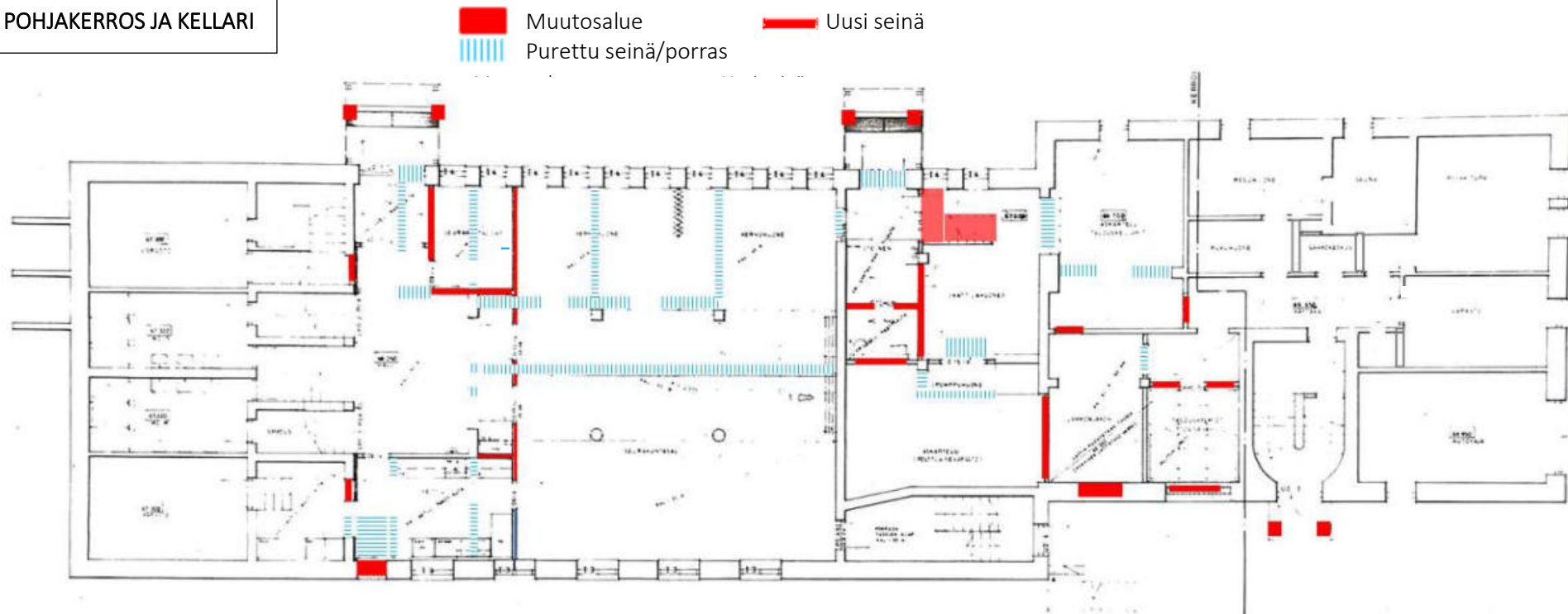
Asuntopuolen kellarikerros

Sauna (puku, pesu, löyly)
Pesutupa, kuivaushuone
Talouskellari ja varastot sekä urheiluvälinevarasto
Lämmityskeskus ja kompressorihuone

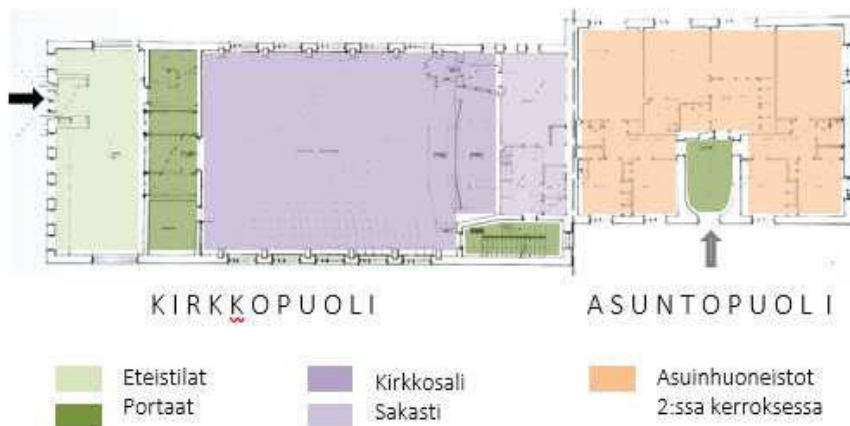
⁵⁹ Kuvat vuoden 1951 lupapiirustuksista sisältyvät selvityksen valokuva-aineistoon.

⁶⁰ Aalto 1998, 183.

POHJAKERROS JA KELLARI

Muutos 1981: Vanhat lämpökeskuksen laitteet purettiin kellarikerroksesta. Avattiin uusi sisäänkäynti, jonka yhteyteen liitettiin entisiä lämpökeskuksen tiloja. Levennettiin vanhaa pohjakerroksen sisäänkäyntiä sekä eteistiloja väliseinämuutoksilla. Laajennettiin kahvion keittiötä poistamalla ulko-ovi ja sisäportaat, myös salin puoleista väliseinää siirrettiin.

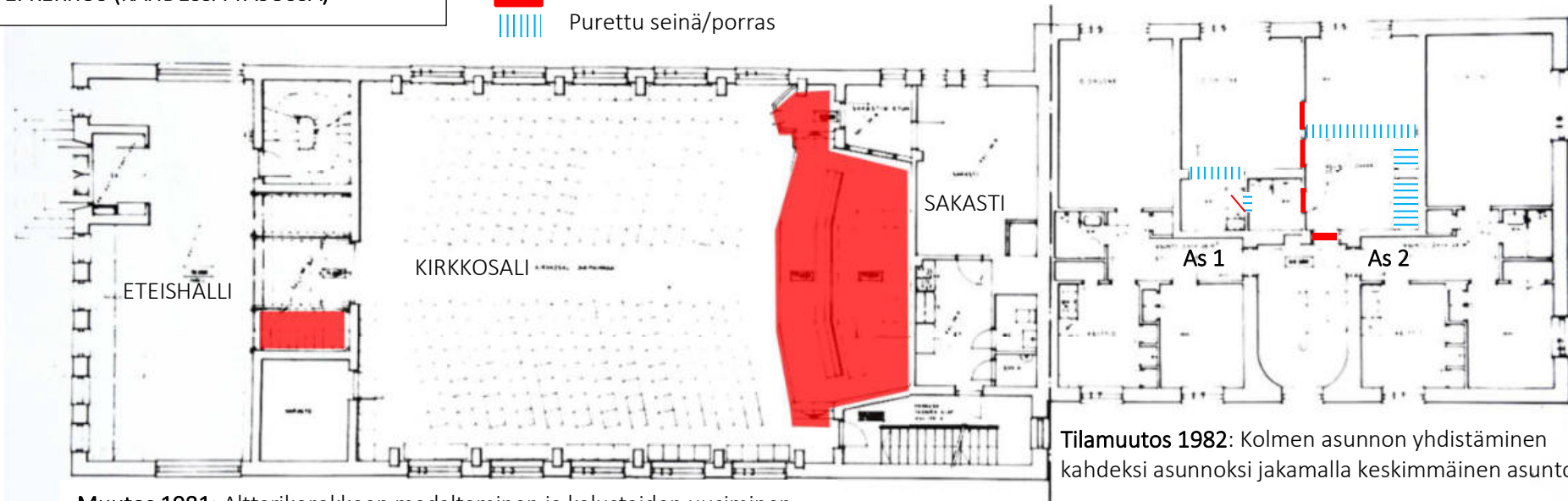

Kirkkorakennus muodostuu kahdesta omalla sisäänkäynnillä varustetusta osasta, kirkollisesta rakennuksesta ja kaksikerroksisesta asuntosiivestä, jonka kellarikerroksessa on sauna- ja pesutilat sekä varastot ja autovaja.

Asuntopuolella tilaratkaisu on kolmijakoinen. Liikennetarckaisu eli porrashuone on keskitetty talon sivuseinälle. Alakerroksen päätyhuoneistot ovat läpitalonhuoneistoja. Yläkerros oli alun perin yhtä asuntoa.

1. KERROS (KAHDESSA TASOSSA)

 Muutosalue Uusi seinä
 Purettu seinä/porras

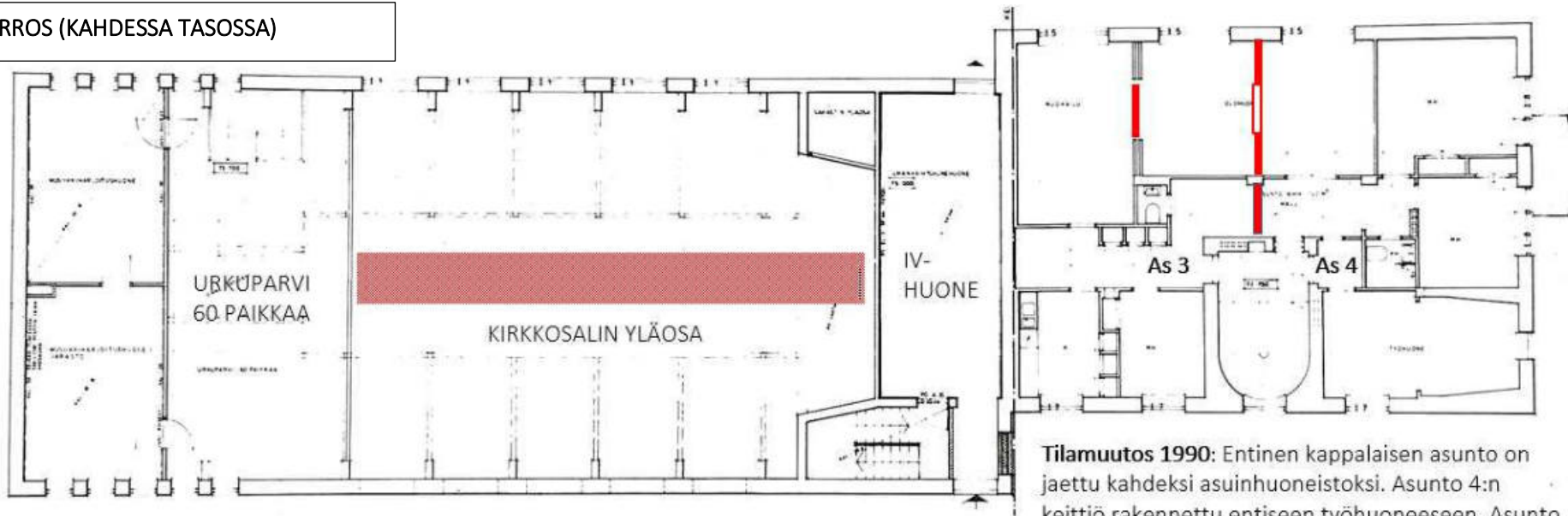

Muutos 1981: Alttarikorokkeen madaltaminen ja kalusteiden uusiminen.

Muutos 2001: Hissin rakentaminen portaan paikalle.

Tilamuutos 1982: Kolmen asunnon yhdistäminen kahdeksi asunnoksi jakamalla keskimäinen asunto.

2. KERROS (KAHDESSA TASOSSA)

Tilamuutos 1981: Kirkkosalin kattoon lisätty alakatto.

Tilamuutos 1990: Entinen kappalaisen asunto on jaettu kahdeksi asuinhuoneistoksi. Asunto 4:n keittiö rakennettu entiseen työhuoneeseen. Asunto 3:n käytävään on tehty suihkuhuone.

Muutos 1993: Jaettu asunnot eri kokoisiksi.

7.5 Interiöörit 2022

Kirkkorakennuksen interiööreissä on tehty muutoksia, mutta ne eivät ole muuttaneet alkuperäistä jakoa sakraalikäytön, seurakunnallisen ja asumisen tilakokonaisuuksiin. Tilaryhmien sisällä on tehty lähinnä vähäisiä muutoksia, paitsi pohjakerroksessa, jossa on laajennettu keittiötä, eteistä ja seurakuntasalia väliseinien siirrolla ja purkamisella. Kirkkosalissa tilaan vaikuttava muutos on ollut alttarikorokkeen madaltaminen.

Kirkkopuolen pintamateriaaleista suurin osa on uusittu 1980-luvun alun peruskorjauksessa, asuntopuolella pinnoissa ja kiinteässä sisustuksessa näkyy enemmän kerroksellisuutta, uusimmat materiaalit ovat 1990-luvulta ja tämän vuosituhannen puolelta.

Alkuperäisistä rakennusosista on jäljellä mm. kirkonpenkit, ikkunoita, käytävä- ja väliovia, portaikot ja niiden kaiteet sekä ikkunapenkit ja itäpäädyn eteisen katosta roikkuvat teräsnaulakot.

7.5.1 Tilat kirkkopuolella

Kirkkorakennuksessa 1981 valmistuneen uudistustyön pääsuunnittelusta vastannut Rakennussuunnittelutoimisto Peltonen & Oikari oli suunnitellut myös Päivärannan kurssikeskuksen. Ylä-Vuoksen lehden haastattelussa⁶¹ rakennusmestari Ohto Oikari toteaa, että lähtökohtana oli säilyttää kirkkosalissa kehäteema (viitanee kehärunkoon ja katon taitteisuuteen). Kirkon sisustuksen osalta tavoitteena oli puun ja valkoisen värin myötä luoda yksinkertainen ja kevyt väriyys kirkkosaliin. Penkit maalattiin kirkaalla savunharmaalla. Väriä oli valitsemassa myös tekstiilitaiteilija Norma Heimala.

Kirkkosalin nykyinen interiööri perustuu näkyville jätettyyn kehärunkoon sekä väriyteen, jossa valkoinen on yleisväri ja lämminsävyisellä mäntypuulla on annettu dekoratiivista merkitystä kirkkosalin kehärakenteelle. Puupenkeissä ja ikkunamaalauksissa käytetyt sinisen eri sävyt nousevat kirkkosalin kolmanneksi värielementiksi.

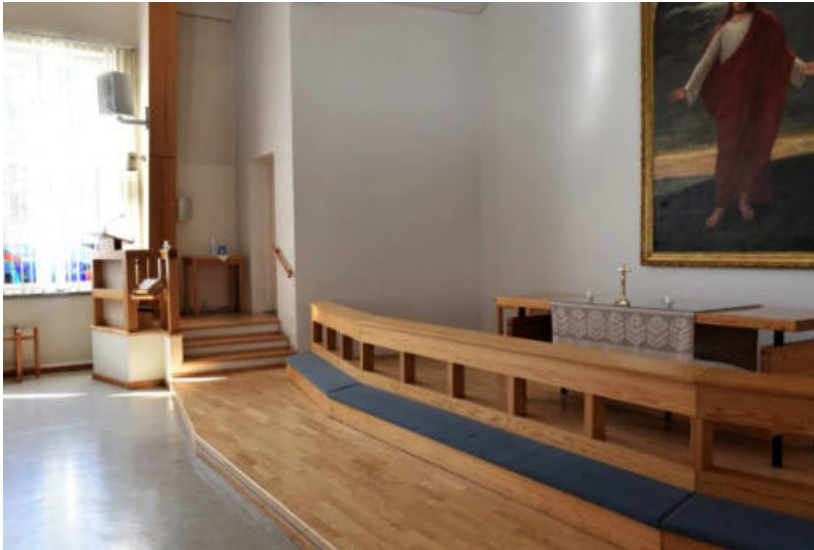

Kuva 2022: Kiilaharjainen kuori ja alttari ovat kirkkosalin länsipäädyssä. Alttarin uudistuksen jälkeen pappi on alttarilla seisossa ollut kasvat seurakuntaan päin.

Kuva: Kirkkosali oli alun perin vaaleasävyinen ja askeettinen. Alttarikoroke oli neljän askelman korkuinen ja alttarikaide suora ja peittomaalattu. / Valok. Lassi Sinkkonen 1957. Kosken kuvaamon kokoelma, IKM

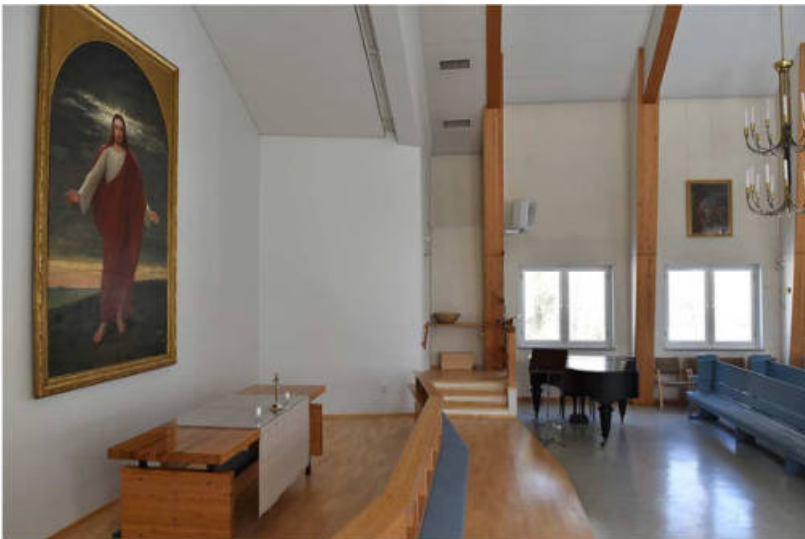
⁶¹ Ylä-Vuoksi 16.12.1981: Imatrankosken kirkko sai uuden sisustuksen.

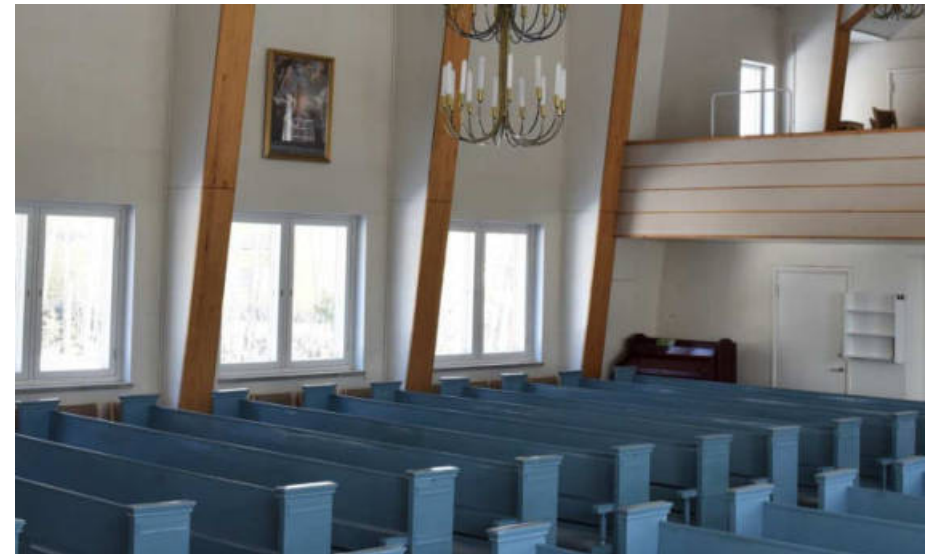
Kuva 2022: Alttarikoroketta on madallettu ja tehty sivuportaat entisellä tasolla oleville sivuoville ja uudelle saarnastuolille. Alttarikaide ja -pöytä on tehty mäntypuusta, kaide niveltämällä kaarevaksi. Kuorin sakastinpuoleiselta sivuseinältä on poistettu ovi.

Kuva 1958: Pohjoisseinän ikkunat olivat kolmijakoiset. / Kosken Kuvamo. EKM

Kuva 2022: Kuorin pohjoisreunan portaat nousevat entisellä tasollaan olevalle väliovelle, joka johtaa henkilökunnan käytössä olevaan porrashuoneeseen ja sieltä takapihan sisäänkäynnille.

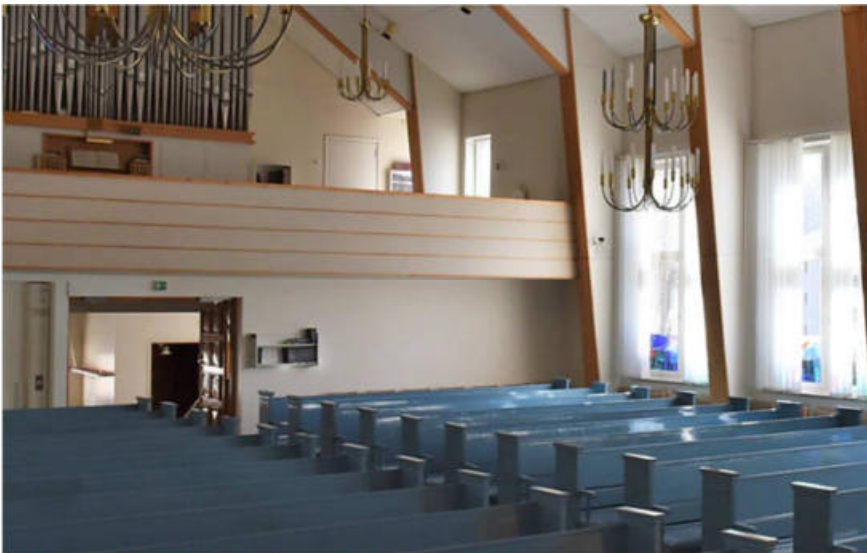
Kuva 2022: Ikkunoiden uusimisen yhteydessä muutettiin karmijakoa. Urkuparven kaide on alkuperäistä matalampi ja verhoiltu pellavalla; kuparilistat uusittiin koivulistoina.

Kuva: Eteläseinän isoissa ikkunoissa oli yksi vaakavälikarmi ja puitteet olivat kolmijakoiset. / Valok. Lassi Sinkkonen **1957**. Kosken kuvaamon kokoelma, IKM.

Kuva: Urkuparvi ja salin kehärunko. Alakatto lisätty 80-luvulla.

Kuva 2022: Ikkunoiden uusimisen yhteydessä karmit vaihdettiin ristikarmeihin. Paria vuotta myöhemmin, 1984, ikkunoihin tehtiin lasimaalaukset. Nykyiset urut ovat vuodelta 1983. Pääoven viereen on tehty hissi.

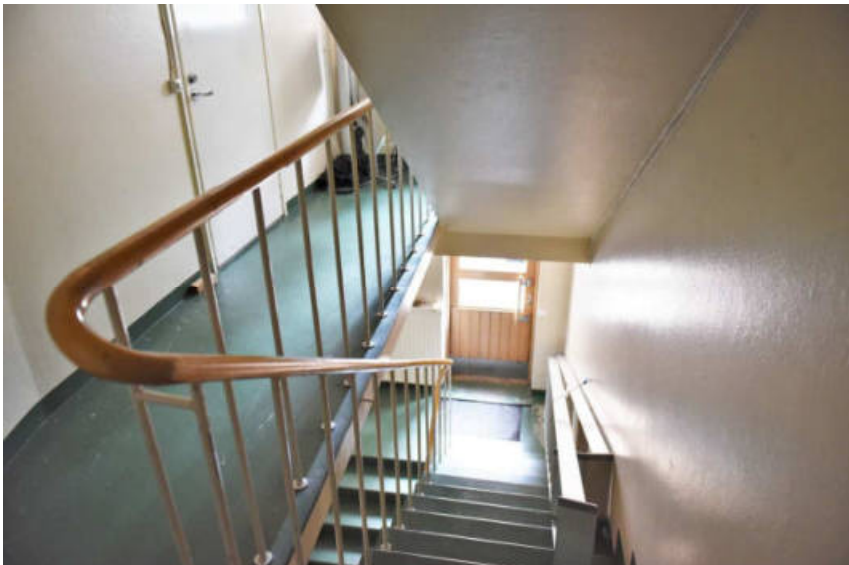
Kuva: Urkuparven takaosassa on kaksi huonetta, toinen on kirjastokäytös ja toinen musiikkihuoneena.

Kuva: Sakasti on koruton, pohjaltaan suorakaiteen muotoinen ja kahdella korkealla ikkunalla varustettu huone. Siihen kuuluu perähuone vaatevarastoineen ja WC-tiloineen.

Kuva: Eteishallista kirkkosaliin nouseva porras ja jyrkät puuovet. Sisäportaitkojen käiteet ovat samaa mallia, mutta kirkkosaliin porraskäiteessä on metallipinnoja hieman tiheämmässä kuin muissa portaikoissa, aina kaksi jokaisen askelman kohdalla.

Kuva: Sivuporras yhdistää sakastin, kirkon ja pohjakerroksen kerhohuoneen. Lisäksi portaikosta on uloskäynti takapihalle.

Kuva: Eteishallissa on alkuperäiset kattoon ripustetut metalliputki- ja puurakenteiset naulakot.

Kuva: Eteishallia kuvattuna pääovelta. Vasemmalla on ovi urkugarven ja vaatevaraston portaikkoon, keskellä porras pohjakerroksen kokoontumistilojen eteisaulaan ja oikealla porras kirkkosaliin.

Kuva: Urkugarven nousevat kierreporras, alhaalla näkyy eteishalliin auki oleva ovi. Metallipinnat on kiinnitetty betoniaskelman sivuun,

Kuva: Eteishallista vaatevarastoon vievä porras, jossa pehmeästi kaartuva puinen käsijohde ja metallipinnakaide. Kivimuuriseinien sisällä on säilynyt siroa käsityötä.

7.5.2 Materiaalit kirkkopuolella

Seinät

- sileä rappaus, maalattu
- sileä rappaus ja lasikuitutapetti, maalattu
- karkea roiskerappaus, maalattu (kuorin ympärillä)
- verhouslevy (lujalevy, lastulevy, villalevy)
- kaakeli
- kiillotettu pelti (pylväät)
- mosaiikkibetoni (ikkunapenkit)
- tiilimuuraus, slammaus, maalattu
- tiilimuuraus, maalattu

Kuva vasemmalla: Lasikuitutapettia ikkunan smyygissä. Ikkunapenkki mosaiikkibetonia.

Kuva oikealla: Villalevyä (KAL 30 akustiikkalevy) on käytetty lähinnä katoissa, mutta myös urkuperäen toimistotiloissa seinien yläosan verhouksessa.

Kuva: Tiilimuuriseinässä on rappaus, tasoite ja maali.

Kuva: Alttaripäädyn seinät, syvennystä lukuun ottamatta, on pinnoitettu karkealla rappauksella.

Kuva: Ohutrappaus ja maali. Kosteusvaurioitunut tiiliseinä.

Kuva: Pylvään verhouksena kiillotettu levy. (1980-luvulta).

Sisäkatot

- sileä rappaus, maalattu
- verhou levy, maalattu (palosuojattu lastulevy)
- villalevy, pinnoittamaton (akustointi)
- mäntypaneeli
- raakavalupinta (lautamuotti), maalattu

Kuva: Kattilahuoneen kattoon on jätetty näkyville välipohjan lautamuotin jäljet.

Kuva: Pääsisäänkäynnin tuulikaapin mäntypaneelikatto ja suorat kattolistat 1980-luvulta.

Kuva: Kirkkosalin katon ja kehien 80-luvulla uusittua levyverhousta. Kehät oli alun pitäenkin levytetty, mutta mäntypuinen lista on lisätty 1980-luvun peruskorjauksessa.

Kuva: Villalevyjä ja verhoulistoja sakastin katossa 1980-luvulta.

Lattiat ja portaikot

- parketti (saarni, alttari)
- muovimatto
- klinkkerilaatta 6-kulmainen ja neliö
- mosaiikkibetoni
- betoni, maalattu (tasoitettu tai karkeasti hierretty)
- jalkalista, puinen, matala, suora
- jalkalista, maalattu rapattuun seinään (portaikot)
- seinälle nostettu kosteantilan matto

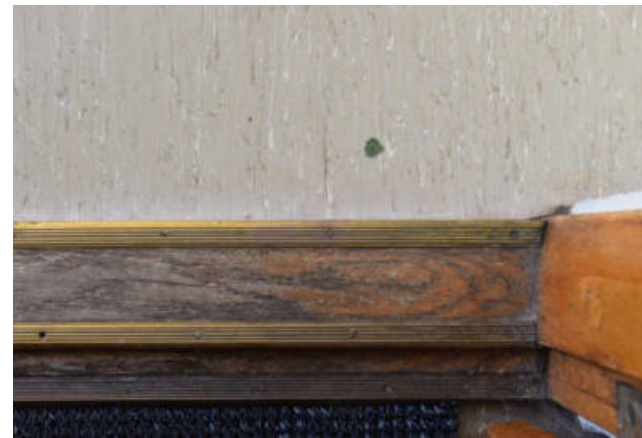
Kuva: Mosaiikkibetonilattia metallisilla saumalistoilla entisessä vaatevarastossa urkuparvelle nousevan portaikon pohjakerroksessa.

Kuva: Kirkkosalin ja peräseinän komeron muovimatot ja suorat matalat lattialistat. Ovenkarmissa keskitaite.

Kuva: Alttarin parketilattia.

Kuva: Eteishallin muovimatto, puukynnys metallilistoin. Ovenkarmissa keskitaite.

Kuva: Märkätilassa Pukkilan kuusikulmaisia laattoja. Maalattu puukynnys metallilistoin. Ovenkarmissa keskitaite.

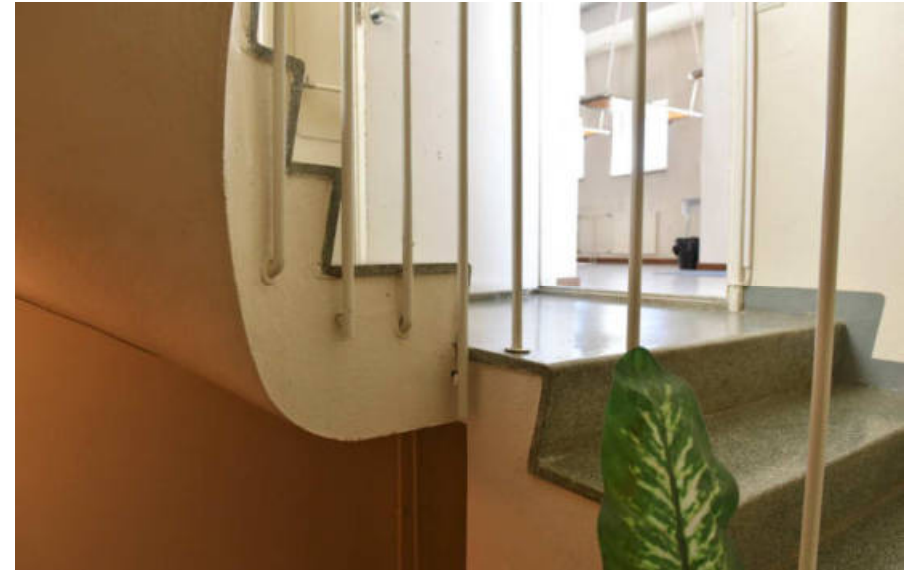
Kuva: Puulistat ovat kapeita ja suoraviivaisia (eteishalli).

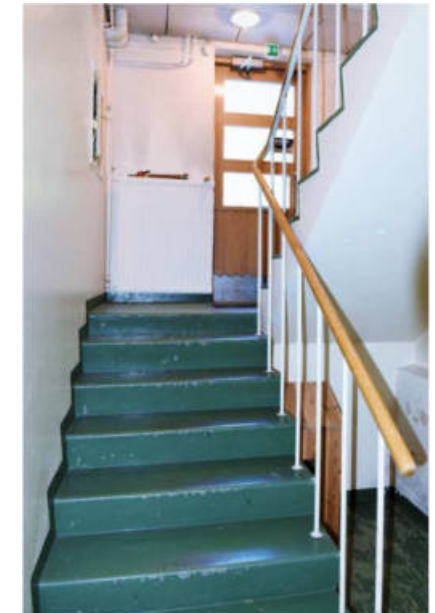
Kuva: Kirkkosalissa lattialistat ovat mäntyä.

Kuva: Portaikoissa seinään on maalattu värilista.

Kuva: Kirkkopuolen urkuparvelle nouseva porras. Sisäportaiden kaiteissa on kiiltävä puinen käsijohde ja peittomaalattu metallipinnakaide. Pinnat nousevat joko askelmalta tai portaan sivusta.

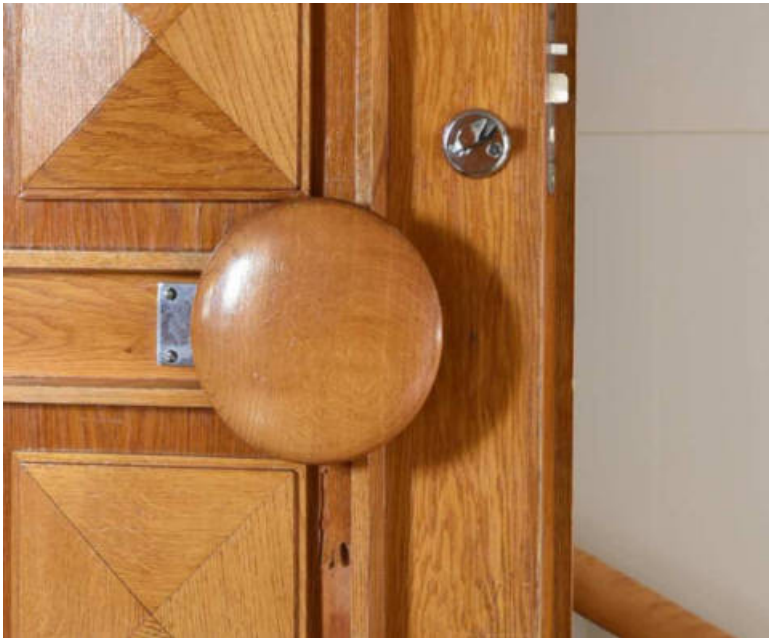

Kuva: Kirkkosalin porras: muovimatto ja lista. **Kuva:** Sivuportaan maalattu betonipinta.

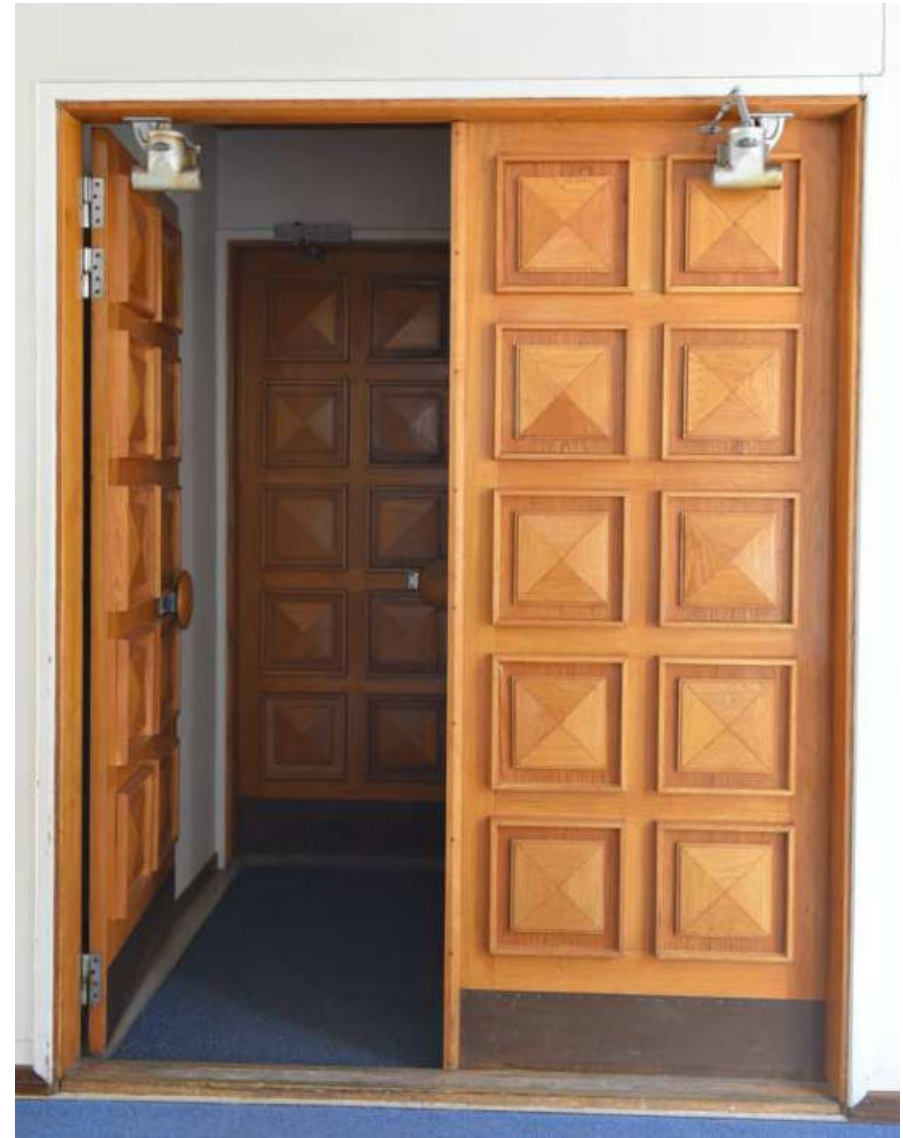
Sisäovet

Kirkkopuolen eteishallin tuulikaapin ovi on alkuperäinen. Eteläjulkisivun vanhaa oviaukkoa on jälkeen päin levennetty (parioveksi) ja samaan julkisivuun on lisätty uusi sisäänkäynti (vasikkaovellinen). Viimeksi mainituissa ulko-ovet ja tuulikaapin ovet ovat samanlaiset.

- tuulikaapin pariovi, puu, kupariset yksityiskohdat ja potkupelti, 10 pintapeiliä, viistopintainen neliö
- tuulikaapin pariovi tai vasikkaovellinen ovi, lasiaukollinen, puu, sävytetty, alaosassa sahalaitainen pystypaneeli ja potkupelti
- puinen laakaovi, peittomaalaus, huullettuja ja huultamattomia
- puinen laakaovi, peittomaalaus, iso 8-kulmainen lasiaukko
- 3-peilinen kehysovi, peilit vaakalautaa, peittomaalattu
- palo-ovet

Kuva: Kirkkopuolen pääsisäänkäynnin ja varsinaisen kirkkosalin ovet ovat samanlaiset, raskaat ja koristeelliset. Niissä on pyöreä työntölevy ja puinen pitkävedin.

Kuva: Kirkkopuolen tuulikaappi.

Kuva ylhäällä: Eteläjulkisivussa olleen yhden oven paikalla on nyt pariovet. Laajennus ja ovet on tehty 80-luvulla.

Kuva vasemmalla: Ovissa on metalli- ja puurakenteinen pystyvedin.

Kuva: Sakastin väliovi.

Kuva: Maalattu laakaovi.

Kuva: Vanhoissa ovikarmeissa on keskitaite.

Kuva: Keittiö varasto.

Kuva: Entistä kattilahuonetta.

Kuvat: Ovilla on eri-ikäisiä heloituksia.

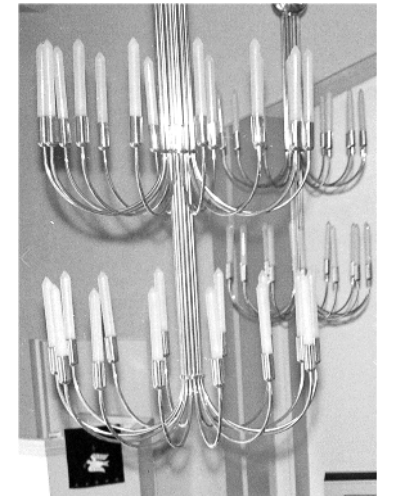
Kattokruunut

Kirkkosalin kynttelikköä muistuttavat kattokruunut ovat alkuperäiset; ne näkyvät uutuutnaan kiiltävinä 1957 otetuissa valokuviissa. – Rakennuksen muista huonetiloista valaisimet on uusittu, samoin koko talosta sähköasennukset, kuten valokatkaisijat.

Kuva: Kirkkosalin kattokruunuihin on tullut patinoitumisen myötä sinertävää tummuutta.

Jääsken seurakunta oli luovuttanut kirkkoon yhden kattokruunun,⁶² mutta sen käytöstä ei ole tietoa.

Kuva vuodelta 1957.

⁶² Imatran seurakuntakertomus 1949–1953, Liite: Luettelo Jääsken srk:n irtaimistosta 31/12. 1948.

7.5.3 Tilat asuntopuolella

PORRASHUONE

Kuva: Kaarevaseinäinen porrashuone, jossa kiertävä mosaiikkibetonipintainen porras lepotasantein. Seinään kiinnitetty käsijohde on pyöreä ja lakattu.

Kuva: Lepotasanne. Ikkunan mosaiikkibetoninen ikkunapenkki myötäilee tilan kaarevia muotoja.

Kuva: Kerrostasanteilla on kolme laakaovellista sisäänkäyntiä, ja yksi muu ovi.

ASUINHUONEISTOT

Kuva: Kappalaisen asuinhuoneiston työhuoneeksi suunnitellussa tilassa on juhllisuutta tuova kolminivelkehä sekä vinoneliöruutuinen tammipuinen ikkuna.

Kuva: Suuren asuinhuoneisto entinen ruokasali. Olohuoneen vastainen liukuovi ummistettu, kun huoneisto jaettu kahtia.

Kuva: Asuinhuoneistoissa on eteiskäytävät.

Kuva: Entisen kappalaisen asunnossa on käytetty myös lasiseiniä ja isoja kulkuaukkoja.

Kuva: Keittiökaapistot on uusittu. Vanhoja kiinteitä komeroita on edelleen jonkin verran jäljellä.

Kuva: Kellarikerroksen pesutupa. Kellarikerroksessa on jäljellä alkuperäisiä valurautaisia pylväsradiaattoreita.

Kuva: Kellaritiloja.

Kuva: Saunan pukuhuone.

7.5.4 Materiaalit asuntopuolella

Seinät

- rappaus, maalattu
- rappaus ja lasikuitutapetti, maalattu
- rappaus ja tapetti
- kaakeli
- mosaiikkibetoniset ikkunapenkit
- puurimoitus levyn päällä, maalattu
- tiiliseinä, slammaus

Sisäkatot

- rappaus, maalattu
- raakavalupinta (lautamuotti), maalattu

Lattioissa

- muovimatto
- laminaatti
- laatta (neliö tai 6-kulmainen)
- mosaiikkibetoni, vihertävä
- betoni, maalattu
- jalkalista, puu, matala ja suora
- jalkalista, puu, muotoiltu, mattolista

Sisäovet

- puinen laakaovi, peittomaalaus, huullettuja, huultamattomia
- puinen laakaovi, peittomaalaus, iso 8-kulmainen lasiaukko
- 3-peilinen kehysovi, peilit vaakalautaa, peittomaalattu
- palo-ovi

Kuva: Ikkunat on uusittu. Ikkunapenkki on mosaiikkibetonia. Lattiasa on laminaatti ja 1980-luvun patteri PURMO-mallistoa.

Kuva: Tavallisin seinäpinta on nykyään maalattu lasikuitutapetti. Rimoitettu levyseinä on ison asunnon ruokasalin ja olohuoneen välissä, mahdollisesti alkuperäinen.

Kuva: Muovimatto on tavallisin lattiapäällyste. Suurin osa lattia- ja muista peitelistoista on malliltaan yksinkertaisia, suoria ja kapeita.

Kuva: 2000-luvun remonttien lattiapäällysteitä, laminaattia ja sinisiä laattoja.

Kuva: Vanha lattialista, jossa syvennys mattolistalle. Puiset ovi- ja ikkunalistat ovat kapeita ja suoria.

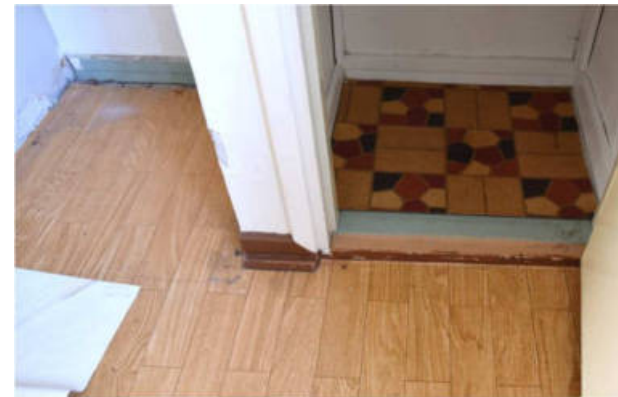
Kuva ylhäällä:
Kellarikerroksen seinissä on tiiliverho. Ovet ovat vaakalaudoitettuja kehysovia.

1980-luvulla osa rakennuksen sisäovista uusittiin, ja vanhat paikoilleen jäivät ovet kunnostettiin.

Kuva: Ullakon palo-ovi. Asunto puolen porrashuoneessa on vanhat käytävä-ovet.

Kuva: Asuntojen käytäväovien karmeissa (myös osassa väliovikarmeista) on samanlainen keskiharjanne kuin kirkkopuolen ovenkarmeissa.

Kuva: Kiinteiden komerojen yhteydessä on säilynyt vanhoja listoja ja lattiapäällysteitä sekä lukkoja.

Komeron Tkcka -salpa.

WC:n lukko.

Kuva: Alkuperäisiä laakaovia ja niiden vanhat lukot ja pukinsarvipainikkeet.

7.6 Kirkon taideteokset

Imatrankosken kirkkoon on sijoitettu karjalaisesta kulttuurista ja kirkkohistoriasta kertovaa sakraalista esineistöä, kuten Jääsken vanhasta kirkosta peräisin olevat ehtoollisvälineet ja alttaritauluja.⁶³

Alttaritaulu ”Tulkaat minun tyköni kaikki”

Taidemaalari Arvid Liljelund 1888.

Korkeus 322 cm, leveys 200 cm.

Restauroitu 1957, taiteilija Kiljunen.

Entinen Jääsken kirkon alttaritaulu.

Alttaritaulu ”Pyhä perhe”

Taidemaalari Petter Lang 1771.

Öljyvärimaalaus kankaalle, suojattu uv-säteilyltä erityislasilla.

Entinen Jääsken kirkon alttaritaulu.

Imatralle sijoitettu, kuuluu Lahden taidemuseon Viipuri-säätiön kokoelmiin.

Alttaritaulu ”Kristus Getsemanessa”

Kirkkomaalari Petter Lang 1771.

Öljyvärimaalaus kankaalle, 91 x 67 cm.

Entinen Jääsken kirkon alttaritaulu.

Imatrankosken kirkossa oleva maalaus on jäljennös.

Alkuperäinen maalaus kuuluu Rautalammin museon kokoelmiin

Lasimaalaus ”Jumalan armo seurakunnalle”

Taiteilija Reino Hietanen 1986.

Imatran seurakunta, Imatran Voima Oy (alkupääoma 1984).

Työryhmä: rovasti Eino Vauramo, taiteilija Aune Patjas, arkkitehti Kari Pärssinen ja maisteri Kalevi Saarni sekä kappalainen Olli Aalto.

Vihkiryijy

Imatran naisjärjestöjen lahjoitus 1960-luvun alkupuolella.

Jääsken 1844 rakennettu kirkko. Kuvat:finna.fi/Kansallisarkisto

Kuva: Alttaritaulussa Jeesus ojentaa kätensä siunaamaan kirkkoon tulijoita. Arvid Liljelundin öljymaalauksen vuodelta 1888.

⁶³ Aalto 1998, 166.

Kuva: "Kristus Getsemanessa"

Kuva: "Pyhä perhe"

Kuva: Vihkirijy. / EKM (osakuva).

Kuva: Lasimaalaus täyttää yhden ikkunan kokonaan ja saman seinän muiden ikkunoiden alaosan. Maalauksen aihe liittyy läheisesti alttaritauluun, molemmissa pääaiheena ovat siunaavat kädet.

7.7 Ulkoasu 2022

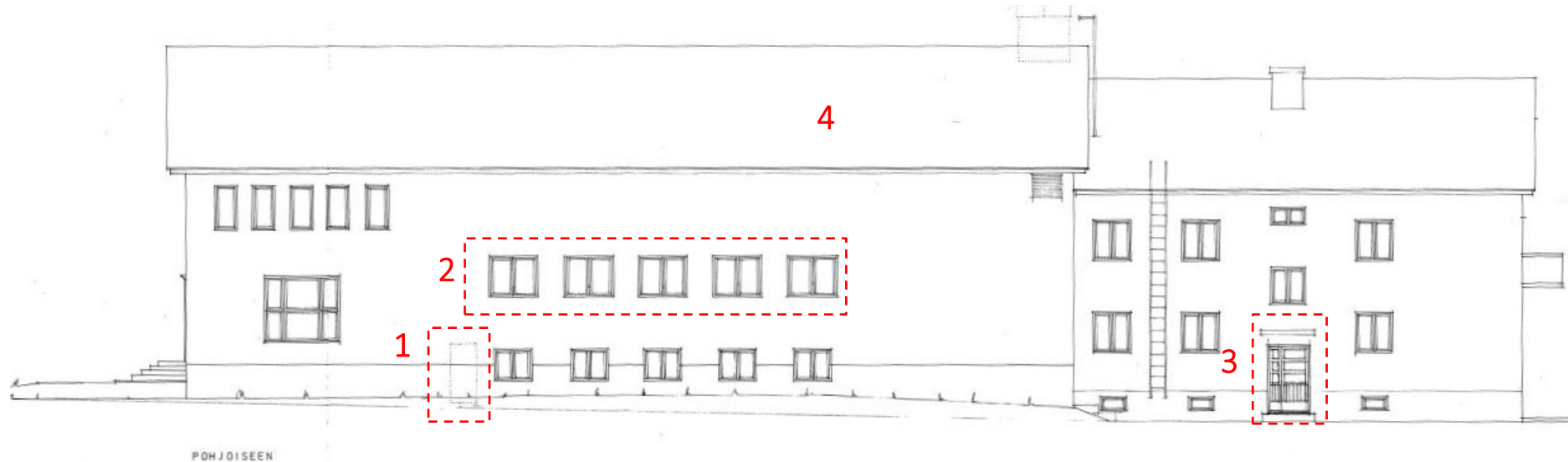

Kuva: Kirkkorakennuksen julkisivu takapihan suuntaan 2022.

Kuva: Kuvassa erottuu pohjakerrokseen avautuva ovi (myöh. muurattu umpeen) sekä asuntupuolen ovi, jossa ei ole suojakatosta. Kirkkosalin ikkunat eivät ole keskijakoisia. / Valokuvaaja Kosken Kuvaamo 1958, EKM

Muutokset: 1) muurattu ovi umpeen, 2) vaihdettu ikkunoiden karmijako, 3) lisätty suojakatos, uusittu ovi, 4) vaihdettu katemateriaali **JULKISIVU POHJOISEEN**

Julkisivupiirustukset: Rakennussuunnittelutoimisto Peltonen & Oikari, 1981.

Kuva: Kirkkorakennuksen julkisivu puiston ja kadun suuntaan 2022.

Kuva: Kirkkorakennus vastavalmistuneena. Ainoa sisäänkäynti jää koivun taakse. / Finna.fi -tiedot

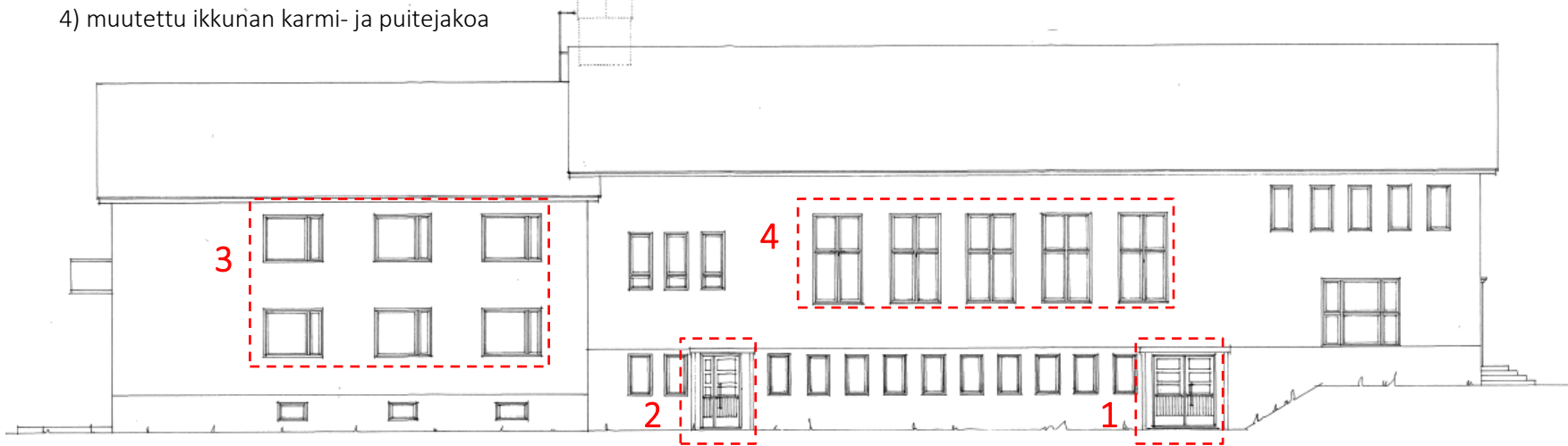
Kuva: 1980-luvulla rakennetut sisäänkäyntien katokset.

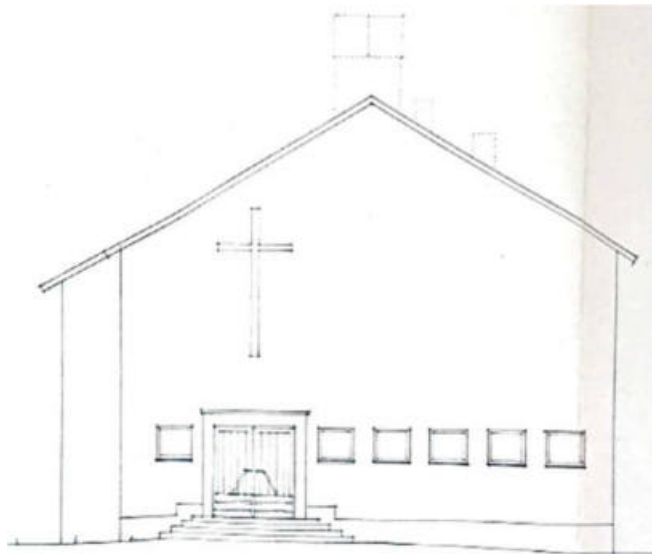
Kuva: 1950-luvun loppuun mennessä oli pohjakerroksen eteen tehty valokatteinen katos. / Imatran kaupungin valokuvat.

Muutokset 1) Suurennettu ovi parioveksi, 2) avattu uusi sisäänkäynti, 3) muutettu ikkunan karmijakoa, 4) muutettu ikkunan karmi- ja puitejakoa

JULKISIVU ETELÄÄN

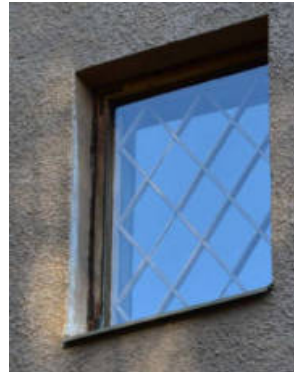
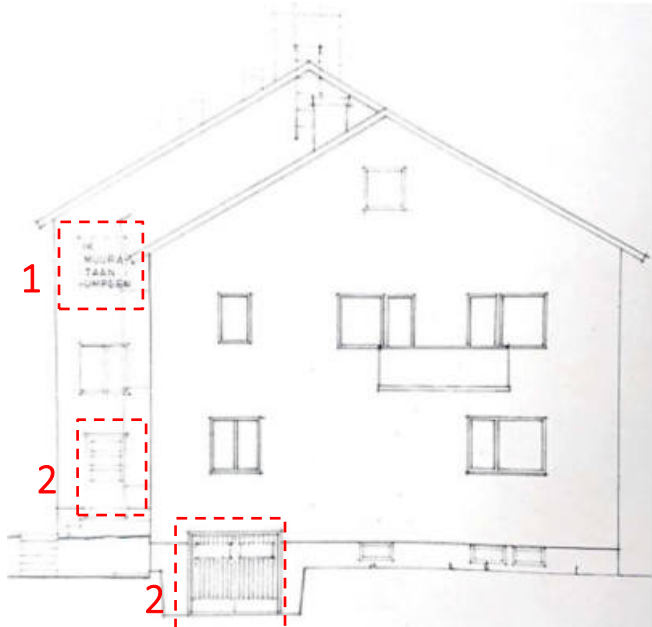

JULKISIVU ITÄÄN

Kuva 1957: Valokuvaaja Kosken Kuvaamo, EKM

JULKISIVU LÄNTEEN

Kuva 2022: Länsipääty.

Muutokset: 1) muurattu ikkuna umpeen, 2) uusittu ovi, 3) mahd. karmijako muuttunut

Julkisivupiirustukset: Rakennussuunnittelutoimisto Peltonen & Oikari, 28.5.1981.

Seurakuntatalossa säilyneet ulkoarkkitehtuurin alkuperäiset piirteet

- **Muodonanto:** Pitkänomainen harjakattoinen kokonaishahmo. Kirkkopuoli ja asuntopuoli ovat peräkkäin porrastetusti.
- **Sommittelu:** Eri toimintojen yhdistäminen on edellyttänyt erilaisia ikkunamalleja ja useampia sisäänkäyntejä, mm. perinteiseen kirkkosaliin tullaan rakennuksen päädyistä nk. pitkäkirkkojen tapaan, tosin epäsymmetrisesti keskiakselin sivulta. Tilojen käyttötarkoitukseen sovitettujen ikkunamallit jaksoittuvat omiksi kokonaisuuksiksi. Ikkunaryhmistä välittyy ulospäin sisätilojen porrasteisuus.
- **Pinnat:** Karkea roiskerappaus, liuskekivin verhoiltu sokkeli, pääoven kiviportaali ja ulkoporras.
- **Detaljit:** Pääovi ja sen klassistinen portaali, seinäristi, kappalaisen työhuoneen ikkuna, kappalaisen asunnon metallikaiteinen parveke.

Julkisivujen symbolit ja detaljit

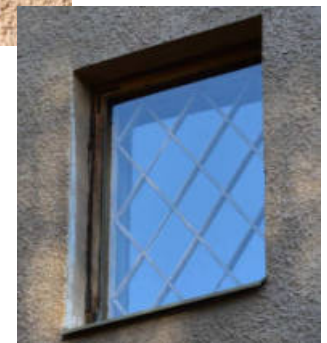
Rakennuksen käyttötarkoitusta ilmentävänä tunnusmerkinä on suuri, mutta siro, kupariputkista tehty risti, joka on kiinnitetty itäpäätyyn pääsisäänkäynnin yläpuolelle.

Kuva: Seinäristi.

Kuva vasemmalla: Itäpääty.

Kuva oikealla: Länsipäädyn detaljeihin lukeutuu puupintaisella karmilla ja -puitteilla varustettu kaksipuitteinen sisään-ulos-aukeava ikkuna, jonka sisäpuitteessa on vinoneliöruudutus.

Länsipäätyä koristaa vaatimaton metallikaiteinen parveke. Parvekkeen ilmeikkyyttä on lisätty kantavan betonilaatan ulkoreunan nivellyksellä. Samaa muotokieltä (kiila, kolmio) tapaa myös sisätiloissa joko rakenteesta juontuvana (kirkkosalin tila ja kuori) tai yksityiskohtana (ovenkarmit).

Kuva: Parveke. Asunnon ikkunat uusittu.

Massoittelu ja aukotus

Kirkkorakennus on sijoitettu tontille lähes itä-länsisuuntaisesti, mutta toisin kuin nk. pitkäkirkoissa yleensä, sisäänkäynti on idässä ja alttari lännessä eikä kirkossa ole myöskään kellotornia. Kirkkosali on yksiläivainen. Kirkkorakennuksessa sen pääkäyttötarkoitusten erillisuus – kirkollinen ja asuminen – näkyy myös massoittelussa ja julkisivujen aukotuksessa.

Rosoista rappausta ja elävää liuskekiviverhusta

Kuva: Liuskekiviverhous on tehty säännöllisen muotoisista laatoista kuviomuurauksena.

Kuva: Rakennuksessa on paljon portaita. Kirkkopuolella on käytetty vaihtelevia huonekorkeuksia ja lattian tasoeroja. / Julkisivu etelään. O. Oikari 13.4.1981.

Ikkunoiden koko ja karmijako vaihtelee tilojen käyttötarkoituksen mukaan. Kirkkosalin voi paikantaa korkeista ikkunoista ja toimistotilat kapeista pystyikkunoista. Asuntopuolella keittiöiden ikkunat ovat muiden huoneiden ikkunoita pienemmät. Kappalaisen asunnon työhuoneen ikkuna on muita koristeellisempi.

Kuva: Itäpäädyn eteishallin vanha ikkuna.

Kuva: Ristikarmi on peräisin 1980-luvun peruskorjauksesta. Alkuperäisissä kirkkosalin ikkunoissa oli vain vaakavälrikarmi ja sen molemmin puolin pystyvälipuitteet

Kuva: Urkuparven takaosassa olevan musiikkihuoneen jaottomat ikkunat.

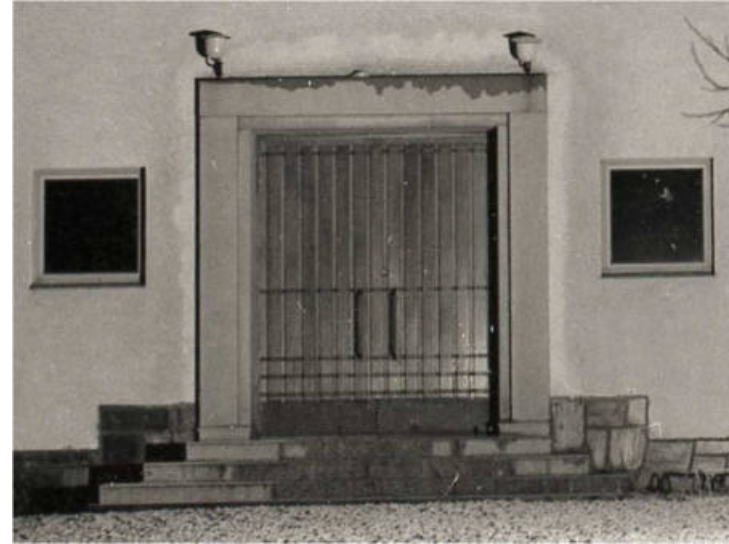

Kuva alhaalla: Vanha ullakkoikkuna. Räystään aluslaudoitusta on lahonnut.

Kirkkosalin eteisaulaan johtava pääsisäänkäynti on varustettu jykevällä pariovellalla, jonka ulkopinnassa on pystypaneeli ja kuparivahvikkeet. Sisäpuolella ovi on samanlainen kuin tuulikaapin pariovet sekä kirkkosalin ovet. Ulkopuolella on pitkävedin ja sisäpuolella pyöreä puinen työntölevy. Potkulevyt ovat kuparia.

Kuva: Kirkon pääoveen on saatu juhllisuutta hakattupintaisella kiviportaalla ja -portaalla.

Kuva: Kirkon pääoven alkuperäiset seinävalaisimet oli kiinnitetty portaalin yläpuolelle. / Kosken Kuvamo. EKM

Rakennuksessa on neljä muuta ulko-ovea, joista kaksi on vasikkaovellista. Kaikki ovat lasiaukollisia ja puurakenteisia, ja uusittu 1980-luvulla. Ovien alaosan pystypaneloinnin helma on sahalaitainen ja jatkuu potkulevyn päälle. Ulkopuolella on metallirunkoinen puupintainen pystyvedin. Suorat katokset on tehty 1980-luvun alussa. Länsipäädystä on lisäksi autotallin ovi.

Kuva: Pohjoisen julkisivun vanhat sisäänkäynnit.

8 Asiantuntija-arvio

Luvussa esitetään asiantuntijan tulkinta Imatrankosken kirkkorakennuksen historiallisista ja ympäristöllisistä piirteistä ja niiden merkityksestä kulttuuriympäristön dokumentti- ja elämysarvojen näkökulmasta.

Kohde	Historialliset todistusarvot			Rakennushistorialliset ja -taiteelliset arvot <i>Historiallinen todistusvoima</i>		Kaupunkihistorialliset arvot	Maisema- ja ympäristölliset arvot
	vl ikä	Funktio käyttötarkoitus, toiminta	Yleinen historiallinen viitekehys aikakausi tai ilmiö	Erityispiirteet suunnittelu, rakentaminen, luonne ja esteettisyys	Säilyneisyys autenttisuus, jatkuvuus, kerrostuneisuus, patina, harvinaisuus, yleisyys	Maankäytön historia jatkuvuus, kerrostuneisuus, fragmentit	Kaupunkikuva visuaalisuus, itsenäinen monumentti, kokonaisuuden osa, paikan henki
IMATRANKOSKEN KIRKKO on vihitty käyttöön 1954. Marraskuusta 2020 rakennus on ollut suljettuna sisäilmaongelmien vuoksi.							
	1954	Yksi Imatran kaupungin kolmesta evankelis-luterilaisesta kirkosta. Imatran seurakunta perustettiin 1949. Imatrankosken luterilaisella kirkolla on ollut tärkeä rooli luovutetulle alueelle jääneen Jääsken seurakunnan perinteiden jatkajana.	Uskonnon harjoittaminen. Viime sotien jälkeinen aika. Kansankirkko: kirkon roolissa tapahtunut muutos; uudet työmuodot ja uutena rakennustyyppinä työkeskus eli monitoimikirkko. Imatrankoskellekin suunniteltiin monikäyttöistä seurakuntataloa, mutta supistunut tilaohjelma käsitti lopulta kirkkosalin, mutta myös kerhotiloja ja henkilökunnan asuntoja. Siirtokarjalaisuus: Imatran seurakunnan perustaminen mahdollistui, kun siirtokarjalaisten myötä alueelle saatiin riittävä väestöpohja.	Arkkitehti Aleksis Lindquist, Imatran kauppalan arkkitehti 1949-53. Pääurakoitsijana imatralainen Rakennusliike Jyrkinen & Isola. Imatrankosken kirkko on kokonaishahmoltaan ja materiaalinkäytöltään tyyppillinen sodanjälkeinen rakennus. Sen funktionaaliseen muotokieleen yhdistyy kuitenkin edelleen 40-luvun materiaaliromanttisina piirteinä julkisivujen rappauksen rosoisuus ja liuskekiviverhous. Ulkoasussa on enemmän profaanin kuin sakraalisen rakennuksen luonnetta. Sisältä löytyy perinteinen kirkkosali, mutta myös työkeskushanteiden mukaisia muita kokoontumistiloja.	Kirkkorakennuksen päätilassa eli kirkkosalissa on näkyvissä alkuperäisinä piirteinä kehärunko-ratkaisu, tilajako ja kirkon puupenkit. Korjausten tuomaa kerroksisuutta on ikkunoissa, sisätilojen väriyksessä ja kiinteässä sisutuksessa. KIOSKIn rakennusinventointi-aineistojen perusteella ainoat 1950-luvulla rakennetut ev. luterilaisen seurakunnan kirkkorakennukset Etelä-Karjalassa ovat Imatrankoskella (1954) ja Vuoksenniskalla (1959). Näistä kahdesta arkkitehti Alvar Aallon suunnittelema Kolmen Ristin kirkko on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi rakennukseksi. Sen katsotaan olevan Suomen ”ensimmäinen vapaamuotoinen kirkko”.	Vuoksen itärannan maaseutualueen kaupungistuminen alkoi vähitellen 1892 perustetun rautatieaseman myötä. Valtatie (Kanavakatu) sai betonipäällysteen ja uusia liiketaloja 1930-luvulla. 1950-luvun alkupuolella perustettu kirkkotontti (julkinen palvelu) ja kanavarantapuisto toteuttavat alueen käyttötarkoituksen osalta vuoden 1952 asemakaavaa ja arkkitehti Alvar Aallon laatimaa yleisemasemakaavaa (suunnitelma Vuoksen itärannan hallinnollisesta keskuksesta ei toteutunut)	Kaupunginosakirkko. Imatran kauppa perustettiin 1948 kolmen teollisuustaaajan ympärille. Näihin perustetut kirkot sijoittuvat nykyisten liikekeskusten ulkopuolelle. Tainionkoskella kirkon vaikuttava sijainti ja Vuoksenniskalla arkkitehtuuri tekevät kirkkorakennuksista itsenäisiä monumentteja. Imatrankoskella kirkkorakennuksella ei ole yhtä suurta vaikuttavuutta oman kaupunginosansa visuaaliselle ilmeelle, vaikka se sijaitsee laajan kanavapuiston laidalla. Yleisesti 1950-luvun rakennuskannalla on merkitystä Imatran hallinnollisen itsenäistymisen aikavaiheeseen kuuluvana rakennettuna ympäristönä.

Imatran seurakunnan erityispiirteet

Sotien jälkeen kirkkoja rakennettiin kaupunkeihin, joissa uusien kaupunginosien ja lähiöiden perustaminen oli johtanut ev.lut. seurakuntien jakamiseen, sillä seurakunnalla on kirkkolain mukaan oltava oma kirkko. Kaakkois-Suomessa valtakunnan rajan siirtyminen ja alueelle jäävä siirtoväki pakotti maalaiskunnissa seurakuntajakoihin ja uusien seurakuntien perustamiseen.

Imatran seurakunnan perustaminen mahdollistui, kun siirtokarjalaisten, erityisesti Jääskestä muuttaneiden, myötä saatiin alueelle riittävä väestöpohja. Jääsken kirkkoon kuulunutta esineistöä on Imatrankosken kirkossa ja kellotapulin kello on alun perin tarkoitettu Jääsken taajaman Enson kirkkoon.

- Imatralla erityisesti Imatrankosken kirkkoa pidetään Jääsken kirkon perinteenjatkajana.

Kunnallinen yhteisö muodostettiin yhdistämällä kolme erillistä asutuskeskusta niihin liittyvine laajoine teollisuusalueineen Imatran kauppalaksi 1948. Kirkon piirissä nähtiin tärkeänä saada vahvasti teollistunut ja rakenteeltaan hajanainen paikkakunta kirkollisten palvelujen osalta hyvälle tasolle. Vajaan 30 000 asukkaan kauppalalla oli jo 1950-luvun lopulla kaupunginosakirkkoja, aivan kuten alueellisesti ja väkimäärältään suuremmissa kaupungeissa.

- Vuoksenniskan ja Imatrankosken kirkoilla on historiallista merkitystä Imatran hallinnollisen itsenäistymisen aikavaiheeseen kuuluvina yhteistöllisinä rakennuksina.

Sotien jälkeen kirkon rooli alkoi muuttua. Uuden seurakuntatoiminnan ihanne oli viedä kirkko ja sen palvelut lähelle ihmisiä. Kehitys vaikutti myös seurakuntien toimitilarakentamiseen. Ensimmäiset monitoimikirkot rakennettiin 50-luvulla. Näissä, työkeskuksiksikin nimetyissä, seurakunnan rakennuksissa saman katon alle sijoitettiin kirkollisia toimituksia palveleva seurakuntasali, virasto- ja työtiloja, erilaisia kerho- ja liikuntatiloja sekä henkilökunnan asuntoja.

- Imatrankoskelle suunniteltiin seurakuntakeskusta, mutta tilaohjelmaa jouduttiin supistamaan. Rakennukseen saatiin kerhotiloja ja asuntoja henkilökunnalle, mutta kirkkopuolen tilakokonaisuus - kirkkosali, alttari, sakasti ja eteinen - toteutettiin perinteisesti eikä ratkaisui-

sisältänyt mahdollisuutta tilojen sisäiseen muunneltavuuteen. Kirkkopuolesta tehtiin yksilaivainen pitkäkirkko ilman kellotornia.

- Tilaratkaisut ovat säilyneet lukuun ottamatta pohjakerrosta, jossa pienet kerhohuoneet on yhdistetty isoksi seurakuntasaliksi.

Sotien jälkeisen arkkitehtuurin juurevaa materiaalintajua

Sodanjälkeiselle arkkitehtuurille oli tunnusomaista kodikkuus, koristeellisuus ja pitkälle vietyjen yksityiskohtien ja materiaalien käsittelytaito. Aikakaudella käynnissä ollut hyvinvointivaltion rakentaminen synnytti ennen kaikkea vaatimatonta, mutta huolella suunniteltua arkipäivän arkkitehtuuria. Rakennustarvikkeiden säännöstelyyn päätyttyä 1950-luvun alussa valtio ja kunnat saattoivat alkaa panostaa myös edustuksellisempaan rakentamiseen.

Viisikymmentäluvun kuluessa Suomeen rakennettiin vähintään 60 uutta kirkkorakennusta, se oli enemmän kuin edellisinä vuosikymmeninä tai 1960-luvulla. Arkkitehtuurissa suosittiin joko pelkistettyjä, geometrisia muotoja tai keskiaikaisista kivikirkoista modifioitua matalaseinäistä ja katoltaan jyrkkälappeista kirkkomallia. Rakennettiin myös Imatrankosken kirkon kaltaisia seurakuntatalotyypiksi luonnehdittuja kirkkorakennuksia, jotka eivät ulkoisesti eronneet paljoakaan maallisista kokoontumisrakennuksista. Tavallisesti kirkkoihin liitettiin joko rakennusvaiheessa tai myöhemmin siipiosa, jossa oli seurakunnallisia toimitiloja.

- Imatrankosken kirkon suunnitteli kauppalanarkkitehti Aleksis Lindquist virkatyönään.
- Pitkänomainen harjakattoinen kirkkorakennus on ulkoasultaan asiallinen ja selkeä. Rakennuksessa ei ole monumentaalisuutta tai vapaamuotoisuutta, jota löytyy etenkin rakennustaiteellisilta ominaisuuksiltaan arvostetuissa aikakauden kirkkorakennuksissa tai seurakuntakeskuksissa, kuten Imatran Vuoksenniskan Kolmen Ristin kirkossa.
- Suunnitteluvaiheessa esitetty vaatimus ”kirkon näköisestä kirkosta” toteutui kirkkopuolen tiloissa, ei niinkään ulkoisessa olemuksessa, joka ei suuresti eroa – massoitteeltaan, muotokieleltään ja materiaalikäytöltään – 1940- ja 50-lukujen profaaneista kivitaloista, kuten kansakoulutaloista tai kunnantaloista.

- Sotien jälkeisen vuosikymmenen kirkkorakennuksia yhdistävä rakentamisen käsityövaltaisuus ja hienopiirteinen materiaaalintaju on tunnistettavana läsnä Imatrankosken kirkkorakennuksessa: karkea roiskerappaus, parvekkeen siro metallikaide, oven hakattupintainen kiviportaali ja sokkelin liuskekiviverhous toteutettuna hieman harvinaisempana harkkokivimuurin jäljitelmänä.
- Kirkkorakennuksen alkuperäistä ilmettä on uudistettu ikkunoiden karmi- ja puitejakojen muutoksilla 1980-luvulla.
- Kirkkosalin korkea ja leveä huonetila on toteutettu sisäpuolisella kolminivelkehällä (puuristikko). Erilaisia variaatioita kehärakenteiden käytöstä löytyy etenkin aikakauden jyrkkäharjaisista kirkoista.
- Kirkkosalin nykyinen sisäväriyty, uudet ikkunat ja lasimaalaukset sekä mäntypuinen alttari palautuvat 1980-luvun peruskorjaukseen, samoin kehärakenteen nostaminen dekoratiiviseksi sisustuselementiksi koteloiden mäntylautaverhouksella.

Kirkkorakennus kansallismaiseman äärellä

Vuoksen itärannan Kanavapuisto sankarihautausmaiden luona on osa valtakunnallisesti merkittävää Imatrankosken rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY). Imatrankoski on luokiteltu myös valtakunnallisesti arvokkaaksi maisemanähtävyydeksi, Valtionhotelli on arkkitehtoninen nähtävyys ja alue Kruununpuistoinen yksi kansallismaisemistamme. Kulttuuriympäristön merkittävyys perustuu myös 1920-luvun voimalaitosrakentamiseen ja kansallisen voimainsiirtoverkon perustamiseen.

Etelä-Karjalan maakuntakaavassa on edellä mainittujen valtakunnallisesti merkittävien alueiden ja kohteiden lisäksi osoitettu maakunnallisesti merkittävänä rakennettuna kulttuuriympäristönä Imatrankosken asemanseutu (kaavassa nimellä Imatrankosken vanhaa keskustaa), johon sisältyy aseman asuinalueen puutalojen lisäksi Kanavakadun varrelta yhteislyseo (Turistihotelli) ja sen nyttemmin puretuksi tulleet lisäosat. Alueelta mainitaan myös betonipäälysteinen osuus vanhaa viertotietä, joka käsittää Kanavakadun ja puistoraitin.

- Kanavakatuun ja puistoraittiin rajautuvat korttelit on Imatrankosken kirkkomaata ja rakennuksia lukuun ottamatta osoitettu maakuntakaavassa merkittäväksi kulttuurihistorialliseksi ympäristöksi.

Pitkä yhtenäinen ranta-alue ja sen puistomaisuus on keskeinen Imatran monikeskuisen taajamavyöhykkeen kaupunkikuvaa yhdistävä tekijä. ”Vihreäksi verkostoksi” sitä kutsuttiin arkkitehti Alvar Aallon laatimassa Imatran yleisasemakaavassa (1953), joka ei koskaan toteutunut kokonaisuudessaan, mutta se määritteli kuitenkin Imatran kaupungin maankäytön ja yhdyskunnan kasvusuunnat, jotka ovat vaikuttaneet osittain jopa 2000-luvulle saakka.

- Imatrankosken kirkon ympäristössä on 1950-luvun kaupunkisuunnitelmiin palautuvia elementtejä, kuten puistoksi varattu ranta-alue eli Kanavapuisto sekä Vuoksentie, jonka myötä läpikulkuliikenne siirtyi kirkosta ja puistosta kauemmaksi. Pistetalokortteli sankarihautausmaata vastapäätä toteuttavat Kanavakadun korttelien asemakaavaa vuodelta 1952.

Tieympäristönä Kanavakatu on erikoinen. Rakennuskanta on toisaalta vanhaa, rautatiehen ja sen rakennusaikaan liittyvää, mutta toisaalta myös ajallisesti tien betonipäälystämiseen liittyvää. Tien vaikutelmassa on merkittävää sen liittyminen rantapuistoon. Kanavakadun 1931 tehty betonipintakerros on mitä todennäköisimmin ainut alkuperäisenä säilynyt betonitiepäälyste Suomessa. Imatran kaupungin tilaaman tien historiaselvityksen johtopäätöksenä oli, että Kanavakatu täyttää ne kriteerit, jolla se voitaisiin valita tiemuseokohteeksi.

- Kanavakatu keskustapromenaadina liittyy tien rakentamiseen hotellin ja aseman yhdistäväksi akseliksi, jonka ympäristö on lisäksi muutettu puistoksi. Samaan ajankohtaan tien betonoimisen kanssa osuvat tien varteen rakennetut funkistyylliset virastotalot. Varhaisemmasta vaiheesta on säilynyt Imatran Turistihotellin teräsbetoninen rakennus. Imatrankosken kirkko ja Pistetalot ovat nuorempaa tien käyttöhistorian kerrostumia.

Kanavakadun kaupunkikuvaa on 2010-luvulla muuttanut uusien koulurakennusten rakentaminen. Yhteislyseon lisärakennukset, vanhin osa 1930-luvulta, on purettu ja uusi suuri Kosken koulukeskus on valmistunut tontin takaosaan. Sen ja kirkkorakennuksen välille on rakennettu Itä-Suomen koulun uudisrakennus. Uudet oppilaitosrakennukset ovat kookkaita ja keskenään tyyliltään erilaisia.

9 Lähteet

ARKISTOT

ETELÄ-KARJALAN ALUEELLINEN VASTUUMUSEO, Lappeenranta (EKM)
Valokuvat

IMATRAN KAUPUNGIN ARKISTOT (IKA)
Asemakaavat ja kaavaselostukset
Rakennusluvut
Kirkkorakennus 237/1951, 173/1981, 167/1982; Toimenpideluvat 1990-6,
1993-5
Autotalli 157/1963
Kellotapuli 141/1956.
Rakennusselitys 1.6.1981.

IMATRAN KAUPUNGINMUSEO (IKM)
Valokuvat

IMATRAN SEURAKUNNAN ARKISTO (ISA)
[Seurakunnan arkistoa oltiin puhdistamassa ja muuttamassa; järjestetystä arkistosta on mahdollisesti löydettävissä enemmän piirustuksia ja työselityksiä kuin RHS:stä tehdessä.]
Kertomukset kaupunkiseurakunnan tilasta 1949–1953
Kirkkohallintokunnan pöytäkirjat 1949–1952, 1973
Rakennuslautakunnan pöytäkirjat 1956–1976
Seurakunnan toimintakertomukset 1949–1990
Kiinteistöjä koskevat asiakirjat
Kuntotutkimusraportit: Kiinteistön kuntoarvio, Suomen Sisäilmakeskus Oy 23.11.2016, päivitys Ramboll Finland Oy 09/2020
Imatrankosken kirkko, sisäilmamittaukset, Ramboll Finland Oy 18.9.2020.
Muutospiiirustukset, rakennussuunnittelutoimisto Peltonen & Oikari, pääpiirustus 22.7.1981: pohjapiirustukset
Kiinteistörekisteriote 6.10.2017.

IMATRANKOSKEN KIRKON ARKISTO (kirjasto,varasto)
Lehtileikkeet

MAANMITTAUSLAITOKSEN ARKISTO
Pitäjäkartta 1:20000. Lehti 678/443, Imatra Tilausnumero 411205.
Täydennysmittaus 1943. Maanmittaushallitus 1945.

WWW-SIVUT

Helsingin Sanomat
28.7.1963, 10: Yrjö A. Waskisen muistokirjoitus
<<https://nakoislehti.hs.fi/ecb6911f-77eb-4b3d-a768-ae6ab6c2ad5c/10?q=yjrj%C3%B6%2Bwaskinen>>
16.3.1963, 3: Sankarivainajien muistomerkki paljastettiin Imatrankoskella
<https://nakoislehti.hs.fi/8324b993-38b1-4112-b561-d68aaa01c074/3?q=Imatrankosken%2Bkirk*>

Etelä-Karjalan maisema- ja kulttuurialueselvitys. Osa 4: Rakennetun ympäristön historia.
<https://liitto.ekarjala.fi/wp-content/uploads/sites/2/julkaisut/2008/maisema_ja_kulttuurialueselvitys_2/Osa-4_Rakennetun-ympariston-historia.pdf>

Hautakivitetokanta. SukuHaku. Suomen Sukututkimusseura.
<<https://sukuhaku.genealogia.fi>>

Imatran arkkitehtuuripyöräily. Reittiesite. Toimitus: Imatran kaupunginmuseum, Imatran taidemuseo ja Imatran kaupungin kulttuuripalvelut/Etelä-Karjalan lastenkulttuurikeskus Metku.
<<http://www.lastenmetku.fi/tiedostot/7.-lk-Arkkitehtuuripyorily.pdf>>

Imatra ja Tainionkoski
<<http://timokinnunen.net/imatratatrainionkoski.htm>>

Imatran karttapalvelu, <<https://kartta.imatra.fi/?setlanguage=fi>>
Asemakaavayhdistelmä; Ilmakuvat.

Imatran Kaukopään, Imatrankosken ja Tainionkosken koulurakennusten sekä Kumppanuustalon rakennushistoriallinen selvitys. Imatran kaupunki. Ramboll. Raportti 31.8.2016.

< <https://kylat.ekarjala.fi/rautio/wp-content/uploads/sites/17/2022/03/Imatran-koulurakennusten-rakennushist.selvitys.pdf>>

Imatran rakennetun ympäristön kehitysvaiheet. Imatran osayleiskaava. Imatran kaupunki. Ramboll. Raportti 13.2.2020:

<https://dtunlom52ggmx.cloudfront.net/sites/default/files/atoms/files/3_YK%20Kulttuurihistoriaselvitys.pdf>

Imatran Valtionhotellin ympäristö. Kaupunginosa 12, Imatrankoski. Historiallisten kehitysvaiheiden selvitys. Imatran kaupunki, Tekninen toimi, kaavoitus ja yleissuunnittelu 9.9.2003.

<<https://dtunlom52ggmx.cloudfront.net/sites/default/files/atoms/files/Imatran%20Valtionhotellin%20ymp%C3%A4rist%C3%B6%20historiallisten%20kehitysvaiheiden%20selvitys.pdf>>

Imatrankosken kirkko, kirkkopuisto ja sakraalinen esineistö. Jääski-Seura ry <<https://www.karjalanliitto.fi/media/jasenyhteisot/jaaski-seura-ry/tekstitiedostot/imatrankosken-kirkko-julkaisu-historiaa-ja-nykypaivaa.pdf>>

Kansallisarkisto

Maanmittauslaitoksen historiallinen kartta-arkisto

Senaatin kartasto, XVI 49 [Jääski] 1898.

Imatra, tie asemalta hotelliin (1904-1929). Tie- ja vesirakennushallitus.

Kosken koulu. Imatra. Rakennushistoriaselvitys 2018. Arkkitehtitoimisto arkbyroo. Tilaaaja Imatran kaupunki, kaavoitus. <<https://docplayer.fi/113604087-Rakennushistoriaselvitys-kosken-koulu-imatra.html>>

Köngäs, Ulrika 2010: Imatra Vuoksen ranta-alueiden historiallisen ajan muinaisjäännösinventointi 27.9.–8.10.2010.

<https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjhanke/read/asp/hae_liite.aspx?id=113533&ttyyppi=pdf&kansio_id=153>

Malkavaara, Mikko 2019: Kirkko Uudistusten tiellä. Kirkko ja diakonia -sivusto 21.1.2019. < <https://dialogi.diak.fi/2019/01/21/kirkko-uudistusten-tiella/>>

Malmivuori, Maija 2017. Yhtenäistä metsäkauppala muodostamassa. Yhteisöllisyys ja alueidentiteetti Alvar Aallon Imatralla. Suomen historian pro gradu -tutkielma, Itä-Suomen yli-opisto.

< https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/18048/urn_nbn_fi_uef-20170360.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Nalli, Tuomas 2011: Imatran muistomerkit. Muistomerkkien inventointi 1.5.2011-30.7.2011. Imatran kaupunginmuseo.

<https://www.imatra.fi/sites/default/files/atoms/files/muistomerkkiselvitys_2011%20Copy.pdf>

Talonen, Jouko: Suomen kirkkohistorian viisitoista käännekohtaa 1905–2020. – Artikkelinä Vartija-lehdessä 30.4.2021.

<<https://www.vartija-lehti.fi/suomen-kirkkohistorian-viisitoista-kaannekohtaa-1905-2020/>>

Vanhan painetut kartat, Maanmittauslaitos

Peruskartta 4112 05, 1971, 1992

<<http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>>

Vesikansa, Kristo 2022: Pula-ajasta kulutuskulttuuriin, arkipäivän arkkitehtuuria ja ykkösnimenä Alvar Aalto – 1950-luku Arkkitehti-lehden silmin. Artikkelinä Arkkitehti 3/2022.

< <https://www.ark.fi/fi/2022/03/1950-luku-arkkitehti-lehden-silmin/>>

KIRJALLISET LÄHTEET

Aalto, Olli & Nurmi, Kirsti 1998: Risti Vuoksen varrella. Imatran evankelis-luterilaisen seurakunnan historia 1949–1998. Imatran ev.lut. seurakunta.

Piltz, Martti 2014: Imatran Kanavakadun historiaselvitys. Mobilia.

Imatra. Print Oy, Helsinki, 1957.

Imatran kirja. Toimittanut Anu Talka. JYY:n kotiseutusarja n:o 35. Imatran kaupunki.

Jokiniemi-Talvisto, Maritta 1997. Yhteiskunnan muuttuminen. Teoksessa Talku, Anu (toim.), Imatran kirja. Imatran kaupunki, Jyväskylä.

Knapas, Marja Terttu & Tirilä, Soile 2008: Suomalaista kirkkoarkkitehtuuria 1917–1970. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 30.

Ojonen, Lasse 1994. Imatran rakennetun ympäristön kohteet. Imatran kaupunginmuseoiden julkaisuja 1/1994. Lappeenrannan kirjapaino, Imatra.

Puska, Veijo 2021: Imatra postikortteina.

Suomen korkeakouluinsinöörit ja arkkitehdit. Finlands högskoleingenjörer och arkitekter 1956. STS:n ja TFiF:n julkaisema matrikkeli. Helsinki.

Suulliset tiedot 2022

Jari Nousiainen

Sirpa Kauppinen

Kuva: Imatrankosken kirkko. / Eero Melto (1960-luvulla). IKM.

Kuva: Näkymä kirkon etupihalta Pistetalojen suuntaan.